

UPPSALA
UNIVERSITET

Teologiska institutionen
Vårterminen 2021

Magisteruppsats i mänskliga rättigheter
15 högskolepoäng

Gymnasielagen - en möjlighet kantad av hinder

- En kritisk diskursanalys av propositionen till den nya
Gymnasielagen

Författare: Ida Söderin

Handledare: Alexandra Lebedeva

Abstract

The purpose of this thesis is to perform a critical discourse analysis on the upper secondary school act aiming to map which discourses that are being reproduced concerning unaccompanied youths, as well as the motivation behind the creation of the law. Furthermore, the purpose is to investigate the consequences of the discourses produced for unaccompanied youths' rights claims. Faircloughs discursive model of three levels was used to review the proposition. This was complemented by an analysis of the result in relation to the Copenhagen school of securitization as well as Elena Namlis perspective on human rights. The review revealed that the dominating discourse in the upper secondary school act depicts the unaccompanied youths as foreign and potential threats. The law is motivated by the need to compensate for the Migration boards' long processing time for their application of asylum upon arrival. It is said that this specific group ended up in an misfortuned situation. It is also explained that the law will trigger the youths to integrate through the demand of them needing to finish high school and find a job within 6 months in order to get asylum. However, this thesis also shows that the government is not fully ready to compensate for this misfortune as the demands, qualification to be available for this law, and security control of youths are implemented. Those obstacles are motivated by the view of the youths as existential threats and could be viewed as a sign of securitization of unaccompanied youths. What follows is them having a more difficult path of reaching their rights of asylum.

Keywords: Unaccompanied minors, unaccompanied young people, Upper Secondary School Act, human rights, discourse, securitization, existential threat

Nyckelord: ensamkommande barn, ensamkommande unga, Gymnasielagen, mänskliga rättigheter, diskurs, säkerhetsisering, existentiellt hot

Innehållsförteckning

1.0 Inledning.....	1
1.1 Problemformulering.....	2
1.2 Syfte.....	3
1.3 Frågeställningar.....	3
1.4 Avgränsningar.....	3
1.5 Uppsatsens disposition.....	3
2.0 Bakgrund.....	4
2.1 Ensamkommande barn och ny lagstiftning.....	4
2.2 Utvecklingen sedan införandet av gymnasielagen.....	5
3.0 Forskningsöversikt.....	7
3.1 Ensamkommande barn över 18 år.....	7
3.2 Nya lagar och policies som påverkat gruppen.....	8
3.3 Skiftningar i diskursen kring ensamkommande unga vuxna.....	10
3.4 Diskursförskjutningens påverkan på ensamkommande unga vuxna som rättighetsbärare...	12
3.5 Sammanfattning och reflektion.....	13
4.0 Teori och metod.....	15
4.1 Vetenskapsfilosofisk utgångspunkt.....	15
4.2 Kritisk diskursanalys.....	15
4.3 Säkerhetisering.....	19
4.4 Elena Namlis perspektiv på rättigheter.....	22
4.5 Val av material.....	24
4.6 Sökprocess sekundärlitteratur.....	24
4.7 Tillvägagångssätt och metoddiskussion.....	25
5.0 Resultat och analys.....	28
5.1 Text.....	28
5.2 Diskursiv praktik.....	32
5.2.1 Motiven bakom Gymnasielagen.....	32
5.2.2 Motiven och diskurser om ensamkommande.....	35
5.3 Social praktik.....	36
5.3.1 Säkerhetisering.....	36
5.3.2 En moralisk kritik mot Gymnasielagens utformning.....	40
5.4 Sammanfattning och slutsatser.....	42
6.0 Diskussion.....	43
7.0 Referenser.....	45

1. Inledning

“I Mitt Europa bygger vi inte murar, vi hjälps åt när nöden är stor”, löd Stefan Löfvens budskap under en manifestation på Medborgarplatsen i Stockholm hösten 2015, samma höst då 162 877 människor på flykt anlät till Sverige i en av vår tids största flyktingkriser (Regeringen, 2015). Sverige gjorde sig känt som ett land som tog emot ett stort antal flyktingar i relation till andra länder i Europa. Samtidigt fokuserade Löfven vidare i sitt tal på behovet att ett gemensamt grepp om flyktingkrisen och vikten av att dela på ansvaret mellan EU's medlemsstater.

År 2016 kom så en tillfällig asyllagstiftning som motiverades genom behovet av att kontrollera inflödet av invandring i Sverige för att klara av mottagandet. Flera begränsningar i asyllagstiftningen genomfördes däribland rätten till familjeåterförening, asyl på grund av särskilt ömmande omständigheter och även möjligheten till permanent uppehållstillstånd begränsades. Den Lag (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, Gymnasielagen, trädde i kraft ett år senare och unga ensamkommande över 18 år som kommit till Sverige innan 24 november 2015 kunde i och med denna ändring ansöka om uppehållstillstånd för studier. Detta om de mötte kvalificeringskraven få tillfälligt uppehållstillstånd och vidare permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Ett stort antal flyktingar anlände som nämnt under 2015, men trots Löfvens ord kan man ana att, kanske inte en mur, men en del hinder på vägen till asyl har konstruerats. I tidigare forskning har man även kunnat konstatera hur synen på migranter och ensamkommande unga har påverkat den mer restriktiva lagstiftningen (Franca & Edling 2020: s.915; Lundstedt 2019: s.129). Guadeloupe Francia och Silvia Edling (2020) har undersökt svensk lagtext och policies rörande ensamkommande. De beskriver hur målgruppen ensamkommande barn har gått från att i hög grad betraktas som sårbara rättighetsobjekt i behov av skydd innan år 2015, till att ses som utlänningar vars intentioner i viss mån bör ifrågasättas efter år 2015. De ensamkommande unga kom hit som barn men är nu över 18 och behöver klara skolan och få ett jobb för att få uppehållstillstånd. Målgruppen skulle egentligen ha utvisats men regeringen presenterade Gymnasielagen som en ny “möjlighet” till att få stanna. Dock krävs mycket hos den unga ensamkommande för att möta de kvalificeringskrav, motkrav och kontroll som görs. Frågan är

om Gymnasielagen kan sägas ha tillkommit för att skapa nya möjligheter för ensamkommande unga eller om man även kan observera andra underliggande intentioner?

1.1 Problemformulering

Rätten till asyl för gruppen ensamkommande unga har gått från att baseras på behovet av skydd till att baseras på prestation hos de unga vuxna. Elena Namli (2014: s.29) beskriver hur rättigheter idag oftast domineras av en juridisk aspekt där tekniska lösningar skapas och rättfärdigar till exempel ett restriktivt mottagande av flyktingar snarare än att det är moralen som ligger till grund för hur människor bemöts. Hon menar att en restriktiv flyktingpolitik rättfärdigas då nyanlända snarare betraktas som främmande än som någon som bör välkomnas. Vad gäller rättigheter för nyanlända menar Namli (2014: s.166) att framför allt politiska och ekonomiska aspekter avgör hur mottagandet ska gå till i Europa. Francia och Edling (2020: s.920) beskriver att utformandet av Gymnasielagen är en ytterligare indikation på en skiftning i diskursen om ensamkommande som "främmande" och som utländska medborgare mot vilka en misstänksamhet råder.

Trots att lagen ger en ny möjlighet till asyl har dess utformande mött stor kritik av myndigheter, frivilligsektorn och hos privatpersoner såväl som från de unga själva. *"Gränsen har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas"*, yttrar Lagrådet kring utformandet av Gymnasielagen i propositionen till lagen (prop.2017/18:252). Utformningen, bristen på stöd till boende, bristen på ekonomisk ersättning, placering i rätt skolform, kvalificeringskraven och motkrav har ifrågasatts av remissinstanserna, myndigheter och representanter från frivilligsektorn. I en artikel i Svenska dagbladet (2019) beskrivs situationen för målgruppen som en inhuman hinderbana. De unga har även kommit till tals och beskriver sin utsatta situation då de kämpat med skolan, haft osäkra boenden och förgäves sökt efter jobb (SVT, 2021).

Mot bakgrund av den kritik som lagen mötts anser jag det nödvändigt att undersöka hur lagen motiverades vid dess tillblivelse. Då Francia och Edling även menar att Gymnasielagen kan betraktas som ett steg mot en förstärkning av diskursförskjutningen om ensamkommande som opålitliga vill jag särskilt granska vilka diskurser som återfinns i lagens proposition.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att kritiskt granska Gymnasielagens utformning och skälen till dess tillblivelse. Jag vill undersöka vilka diskurser om ensamkommande unga som återfinns i lagen samt vad synen på gruppen kan ha fått för konsekvenser för gruppen som rättighetsbärare.

1.3 Frågeställningar

- Vilka diskurser reproduceras om ensamkommande unga vuxna i propositionen till den nya Gymnasielagen?
- Hur motiveras skälen till skapandet av Gymnasielagen?
- Vilka konsekvenser riskerar diskurserna som reproduceras om ensamkommande att ha för de ungas rättigheter?

1.4 Avgränsningar

Materialvalet utgör den tydligaste avgränsningen av uppsatsen. Ingen utredning av Gymnasielagen hann genomföras då tiden för framställningen av lagen var begränsad. Därmed finns enbart propositionen och lagtexten som producerat formellt, juridiskt material om målgruppen. Media har skrivit mycket om Gymnasielagen och även dessa artiklar skulle kunna analyseras diskursivt. Dock är jag i denna studie framför allt intresserad av hur lagens konstruktion, bakgrund och tillblivelse reproducerar diskurser kring målgruppen och inte den allmänna debatten, därmed passar propositionen bäst för ändamålet.

1.5 Uppsatsens disposition

Uppsatsen är disponerad genom fyra kapitel varav den första är ett bakgrundskapitel kring Gymnasielagen samt konsekvenserna av lagen fram till nu. Kapitlet följs av en forskningsöversikt kring områden ensamkommande barn, unga migranter och diskurser rörande gruppen. Vidare följer ett teori- och metodkapitel som ämnar redogöra för tillvägagångssättet. Därefter presenteras resultat och analys och uppsatsen avslutas med en diskussion.

2.0 Bakgrund

2.1 Ensamkommande barn och ny lagstiftning

Ensamkommande barn är den grupp minderåriga som anländer till Sverige utan vårdnadshavare för att söka asyl. Antalet ensamkommande barn som söker asyl i Sverige har minskat sedan år 2015 då 35 000 ensamkommande barn sökte asyl i Sverige. Under år 2019 minskade antalet sökande till under 1000 personer. Vidare har möjligheterna att ansöka om asyl begränsats under coronapandemin och år 2020 sökte 500 ensamkommande barn asyl i Sverige (Migrationsverket, 2021). De ensamkommande som omfattas av Gymnasielagen hör till gruppen som anlände år 2015. Då ett stort antal ensamkommande barn kom till Sverige blev handläggningstiderna långa (Migrationsverket, 2021). Detta medförde att en stor andel av målgruppen hann fylla 18 år innan de fått ett beslut och därmed bedömdes asylansökan som vore de vuxna. Detta ledde till ett ökat antal avslagsbeslut (ibid.).

Som en konsekvens av det stora inflödet av asylsökande under 2015 infördes en tillfällig lag för att begränsa möjligheten till uppehållstillstånd som började gälla 20 juli 2016 (FARR, 2019). Inledningsvis skulle lagen gälla fram till 19 juli 2019 men har nu förlängts och gäller till 19 juli 2021. Genom lagen beslutades att uppehållstillstånd på grund av asylskäl ska vara tidsbegränsade, rätten till familjeåterförening inskränks, kategorin övriga skyddsbehövande utesluts och uppehållstillstånd vid särskild ömmande omständigheter beviljas restriktivt (ibid.).

Den tillfälliga lagen insåg regeringen skulle missgynna gruppen ensamkommande barn som hunnit fylla 18 år och det var ett av skälen till införandet av den nya Gymnasielagen. Lagen infördes 1 juni 2017 och 9000 personer beräknades omfattas av lagen (prop. 2017/18:252). Genom lagen kan tillfälligt uppehållstillstånd beviljas för studier. Om personen klarar gymnasiestudier och hittar ett fast jobb inom 6 månader kan denne beviljas permanent uppehållstillstånd. För att omfattas av lagen måste personen ha ansökt om asyl i Sverige innan 24 november 2015 och registrerats som ensamkommande barn vid ansökan och då anvisad till en kommun. Vidare måste persone ha fått beslut om utvisning då denne var över 18 år, väntat mer än 15 månader på beslut, studera/ha studerat och ha för avsikt att studera på gymnasiet i Sverige.

Slutligen finns krav på att personen var i Sverige då denne ansökte om asyl genom Gymnasielagen (ibid.).

2.2 Utveckling sedan införandet av Gymnasielagen

Det första steget i ansökningar från personer som omfattas av Gymnasielagen skedde i september 2018. Då ansökte 11 776 personer om uppehållstillstånd för studier och 7350 personer beviljades tillfälligt uppehållstillstånd i 13 månader. Tidigast två månader innan uppehållstillståndet gick ut ansökte de om förlängning för resterande studier (vars längd varierade baserat på studiesituation) och beviljades uppehållstillstånd för studietiden och därtill sex månader då de förväntades söka jobb (Socialstyrelsen, 2018: s.40). I januari 2020 fick de första två ensamkommande unga permanent uppehållstillstånd efter att ha klarat sin studiegång och fått ett fast jobb (Sveriges radio, 2020).

Sedan lagen infördes har två rättsliga ställningstaganden presenterats varav ett beskriver att provanställning i vissa fall kan betraktas som varaktig anställning om de andra kraven är uppfyllda. Utöver detta har vissa förtydliganden gjorts rörande begrepp som "aktivt studerande", samt specifikationer kring det praktiska förfarandet kring hur ansökan skall gå till (FARR, 2021).

Röda korset beskriver i en rapport om ensamkommandes humanitära situation 2020 att den sociala situationen förbättrades för många som fick uppehållstillstånd genom gymnasielagen. Detta då många innan beslut om tillfälligt uppehållstillstånd levde i papperslöshet. Dock kvarstår problem kring boende, ekonomi och oro kring framtiden (ibid.). Socialstyrelsens kunskapscentrum för ensamkommande barn har följt målgruppen under processen att klara skola, arbete och de olika skedena i ansökningsprocessen. År 2019 var de bland annat i kontakt med frivilligorganisationer som meddelat att det råder bristande kunskap hos skolpersonal om vilka studier som ger möjlighet att få förlängt uppehållstillstånd enligt nya Gymnasielagen och att det finns risk för att unga redan går utbildningar som inte kommer att ge möjlighet till förlängt uppehållstillstånd. Socialstyrelsen (2021: s.64) rapporterar även att unga har svårt att ta emot hjälp när de har missbruksproblem eller psykiska svårigheter eftersom de är rädda att de ska få frånvaro från skolan. Vidare har många osäkra boendelösningar och osäker försörjning

vilket, enligt uppgifter från de unga själva, lett till att de gjort saker de inte velat för att få pengar till boende, exempelvis att sälja sex, sälja droger eller begått brott (Socialstyrelsen, 2021: s.65; Röda korset, 2020: s.21). De unga som är aktuella för studier enligt nya Gymnasielagen har även svårt att förstå stegen i processen då stegen är många och kräver flertalet blanketter och underlag för att styrka att personen omfattas av lagen (Socialstyrelsen, 2021: s.80).

I Socialstyrelsens rapport (2021) har även kommuner tillfrågats om synen på målgruppen och de uttrycker en oro då många ensamkommande unga nu har avslutat sina studier och söker jobb. Dock är ungdomsarbetslösheten högre än vanligt på grund av coronapandemin. Vidare finns en oro kring de ungdomar som inte kommer kunna möta motkraven i lagen men som inte lämnar landet utan väljer att stanna illegalt. Målgruppen som omfattas av Gymnasielagen har också gjorts hörda i Socialstyrelsens rapport (2021: s.55). Flera har då beskrivit att avsaknaden av de fyra sista siffrorna har skapat problem dels i juridisk betydelse men även i hur de bemöts då de sökt stöd hos socialtjänsten.

Frivilligsektorn ger i Socialstyrelsens genomgång en liknande bild och beskriver att Gymnasielagen innebär en enorm stress för målgruppen som orsakar oro och psykisk ohälsa. Då lagens utformning är oklar och inget juridiskt ombud tillges de unga är det högt tryck på de organisationer som erbjuder juridisk rådgivning. Vidare beskriver frivilligsektorn i Socialstyrelsens (2021: s.66) sammanställning att kravet på arbete inom sex månader efter avslutade studier, samt kraven på summan av lönen kan utnyttjas av ohederliga arbetsgivare. Det har bland annat förekommit att de unga "köper" sitt tillstånd då de kommer överens med en arbetsgivare om att få 20 000 i lön men sedan blir tvungna att återbetala en del av det (Röda korset, 2020: s.15).

3.0 Forskningsöversikt

I följande kapitel presenteras den tidigare forskningen kring ensamkommande unga, lagar och policyförändringar som påverkar gruppen samt diskursforskningen kring ensamkommande. Målgruppen unga som omfattas av Gymnasielagen är i väldigt liten grad beforskad. Därmed har min forskningsöversikt rört den information som finns vad gäller ensamkommande barn i stort samt unga migranter (över 18 år). Propositionen som kommer att analyseras berör personer som varit ensamkommande barn och därmed blir det relevant att se till tidigare forskning rörande målgruppen. Dock är de i dagsläget över 18 år och därmed inte barn längre och lever ej i Sverige på samma premisser som då de befann sig i asylprocessen enligt den ursprungliga Utlänningslagen. Detta medför att de ej har samma möjligheter till stöd genom godemän och andra myndigheter såsom socialtjänstens barngrupp. Därav inkluderas studier som undersöker situationen för ensamkommande barn över 18 år.

Forskningsfältet kring ensamkommande barn (under 18 år) har förstärkts med flertalet studier de senaste åren. Forskningen från början av 2010-talet berör i stor utsträckning de ensamkommande barnens mående, situation, bakgrund och behov av stöd. De psykosociala forskningsperspektiven kommer i mindre grad vara relevant för denna uppsats då fokus snarare ligger på politiska och moraliska perspektiv på målgruppen. Även studier om de ungas integration har valts bort i avgränsningen. Huvudfokus för denna forskningsöversikt kommer istället att beröra diskursen ensamkommande barn samt de senaste årens lag- och policyförändringars påverkan på gruppen.

3.1 Ensamkommande barn över 18 år

De ensamkommande barnen över 18 år som befinner sig i Sverige och Europa har alla genomgått en asylprocess som startade då de anlände och kan ha avslutats innan eller efter de fyllt 18 år. I Sverige är det lägre krav för att få uppehållstillstånd om en är under 18 år och de unga måste bevisa sin trovärdighet kring behovet av skydd och även bevisa sin ålder. I detta skede skrivs många upp i ålder och bedöms vara 18 år (Hedlund, 2016: s.159). Åldersuppskrivningar genomförs efter medicinska tester av de ungas ålder där testernas tillförlitlighet starkt har ifrågasatts, men har trots det legat till grund för säkerställandet av ålder vilket i hög grad påverkar rätten till uppehållstillstånd (Abbing, 2020: s.18). Nanna Dahler (2020: s.24) beskriver

att de medicinska ålderstesterna är ett sätt för staten att hantera personer som är “displaced” och riktar bort uppmärksamheten från de ungas skäl till flykt för att fokusera på ett test som framstår som rationellt och vetenskapligt. Jennifer Allsopp och Elaine Chase (2019: s.458) beskriver hur livet blir svårare för målgruppen då personer är över 18 år och ej längre får samma skydd och stöd som då de betraktades som barn. Ovissheten om framtiden har sociala och ekonomiska effekter och kan även påverka den enskildes mående. Unga ensamkommandes mående är avhängigt känslan av kontroll över sina liv men även av känslan av tillhörighet (Chase, 2013: s.469, Elsrud, 2020: s.507). Autonomi och kontroll understryker även Chatty (2007: s.867) som viktigt för gruppens mående.

Allsopp och Chase (2019: s.307) beskriver att det finns en strävan mot barnets bästa i EU's samtal om ensamkommande unga, men att det finns en kontrovers kring vad barnets bästa är enligt barnet själv jämfört med de regleringar som barnet måste leva upp till. Barnets bästa föreligger även endast innan de unga har fyllt eller bedöms vara 18 år, därefter bemöts de som vuxna. Elsrud (2020: s.506) beskriver att till exempel socialtjänsten i Sverige kan göra en egen bedömning av ålder och därmed fortsatt bevilja insatser, såsom boende etc, men att så inte görs i majoriteten av fallen. Vid 18-årsdagen blir den unge därmed av med god man, socialtjänst och boende från kommunen och Migrationsverket ansvarar därefter för boende. Dessa boenden ligger ofta långt från städerna som de unga dittills har tillbringat flera år i och där bor enbart andra vuxna. Många unga har beskrivit att de ej känner sig trygga där och att de hellre bor runt hos vänner och stundvis på gatan än att åka dit (ibid.).

Wernesjö (2020: s.200) intervjuar i sin studier unga ensamkommande som kom till Sverige åren 2011-2012. De unga beskriver att de önskar ett lugnt och tryggt liv, utan problem och Wernesjö tolkar beskrivningarna som att de positionerar sig mot bilden av ensamkommande barn som problematiska och främmande. Att lära sig svenska, få en utbildning och ett jobb var även viktigt för målgruppen (ibid., Stretmo, 2014: s.115). Viljan till arbete och självförsörjning kan sägas vara ett sätt att positionera sig själv kring diskursen om arbetslinjen som präglat migrationslagstiftningen det senaste decenniet. De ungas fokus på agens kan ses som ett motstånd mot de uppmålade bilderna av gruppen som sårbar eller problematisk (Wernesjö, 2020:

s.201-202). Wernesjö menar vidare att diskursen om målgruppen som sårbar är dominerande under asylprocessen medan den förändras då de blir "nyanlända" eftersom de då kan visa att de förtjänar sina rättigheter genom att vara aktiva medlemmar av ett socialt och politiskt sammanhang (ibid.).

3.2 Nya lagar och policies som påverkat gruppen

Det ökade antalet flyktingar som har anlänt till Sverige och Europa, sedan framför allt år 2015, har skapat en rad förändringar vad gäller lagstiftning och policies. Lindström (2005: s.592) beskriver att en strävan mot ett mer enhetligt system för att harmonisera mottagande, integration och återvändandeprocesser inom EU ligger till grund för flertalet nya policies som tagits fram de senaste åren. Många av dessa har dock blivit kritiserade då de ansetts normalisera diskriminerande och exkluderande praktiker, särskilt vad gäller barn och unga migranter (Watters, 2007: s.413). De ökade antalet migranter samt kriget mot terrorism har förstärkt tanken om säkerhet i relation till migration och har lett till utökade gränskontroller (De Genova 2017; s.14; Jansson 2016: s.156). Djampour (2018: s.191) beskriver att Sverige har en bild av att vara ett öppet land men har en mörk historia av restriktivt mottagande av flyktingar och menar att en bör betrakta moderna migrationspolicies i relation till institutionaliserad rasism.

Lundstedt (2019: s.130-135) anlägger även ett institutionellt perspektiv då han undersöker skiftningarna i framtagandet av policies om migration efter krisen år 2015. Krisen har varit tongivande för senare policyförändringar men Lundstedt beskriver att förändringarna egentligen inte är nya utan snarare är en tillbakagång som är sprunget ur en långvarig spänning mellan kontroll och öppenhet i migrationsdebatten (Lundstedt 2019: s.126; Dahlstedt 2016: s.215). Vidare beskrivs att Sverige tidigare har haft en universell flyktingpolitik men som på senaste åren, likt beskriven tendens på EU-nivå, har kategoriserat migranter i olika grupper, däribland de ensamkommande barnen (ibid.). Ofta har skälen till ökad kontroll inom migrationsdebatten motiverats genom humanistiska argument inom Europa (Djampour, 2018: s.120). Till exempel då ökad utvisning av papperslösa motiverades genom att de skulle skyddas från exploatering av arbetsgivare i Sverige (ibid.).

Den förstärkta kontrollapparaten har lett till förlängda handläggningstider för migrationsbeslut under de senaste 40 åren (Lundstedt, 2019: s.130). Barn bedöms vara en grupp som varit särskilt illa på grund av de långa handläggningstiderna. Under 2000-talet fick barnets bästa ofta en hög röst i asylärenden där identitet ej kunde fastställas. Om ett barn etablerat sig i Sverige, men inte hade ID-handlingar kunde denne få uppehållstillstånd. I och med ett ökat inflöde av unga ensamkommande utan identitetshandlingar gick de politiska samtalen åter mot behovet av statlig kontroll (ibid.).

Efter det stora inflödet av migranter tillkom den tillfälliga asyllagen (lag 2016:752), överenskommelser med grannländer till EU för att begränsa inflödet samt inleddes ett samarbete med Afghanistan för deportationer och policys för mottagandet av migranter. Dessa förändringar innebär att Sverige nu har bland de mest restriktiva migrationspolicys i EU (Thornburn Stern, 2018: s.47). Lundstedt (2019: s.130) menar att Sverige har gått tillbaka till hårdare kontrollfunktioner och misstänksamhet mot migranter, vilket har funnits tidigare i svensk migrationslagstiftning. Sverige har gått från att betraktas som ett öppet land vad gäller migration till ett land med stora begränsningar i mottagandet (Dahlstedt 2016; Francia & Edling, 2020: s.145; Wernesjö, 2020: s.191.). Enligt Amanda Nielsen (2016: s.177) innebär den nya lagstiftningen en skiftning från flyktingars behov till statens behov där deltagande på arbetsmarknaden i högre grad varit avgörande för rätten till uppehållstillstånd.

Då Barnkonventionen föreslogs bli en del av svensk lag skrevs bland annat att gruppen ensamkommande barn befinner sig i en särskilt utsatt situation där beslut som rör dem kan vara livsavgörande (SOU 2016:19). Dock behöver införandet av Barnkonventionen i svensk lag ej medföra att minderåriga migranternas rättigheter tas tillvara. Detta då ensamkommande barn i många fall betraktas som i första hand migranter och i andra hand barn (Zillén, 2019: s.61, Lailpelto, 2019: s.60, Thornburn Stern, 2019: s.62).

3.3 Skiftningar i synen på ensamkommande unga vuxna

Flyktingkrisen 2015 och de mer restriktiva lagarna har påverkat diskursen om ensamkommande unga vuxna (Francia & Edling, 2020: s.920; Wernesjö, 2020: s.202). Ulrika Wernesjö (2020: s. 202) beskriver hur gruppen ensamkommande barn efter flyktingkrisen 2015 framställts som ett

möjligt hot och börda för det svenska mottagningssystemet i den allmänna debatten. Wernesjö menar att trots att diskursen kring misstänksamhet inte är ny så har 2015 års kris lett till att fler steg har tagits mot en misstänksamhetsdiskurs. Wernesjö beskriver explicit hur fokus på arbete har blivit dominerande i den svenska asyllagstiftningen och bidrar till att skapa distinktioner mellan “förtjänta” och “oförtjänta” migranter. Djampour (2018: s.88) återger en liknande bild och beskriver hur målgruppen ensamkommande i den offentliga debatten har diskuterats som en börda kontra en tillgång för samhället, snarare än som en grupp som omfattas av mänskliga rättigheter.

Francia och Edling (2020: s.900) har undersökt svensk lagtext och policys rörande ensamkommande och identifierar två diskurser: ensamkommande unga som *globala rättighetsbärare* eller som *utländska medborgare*. Liknande urskiljningar finns i flera studier: sårbara vs. strategiska/opålitliga, skyddsbehövande vs. kontrollbehov, flyktingar vs. migranter, barn vs. vuxna (t.ex. Wernesjö 2020, Dahlstedt, 2016; Streetmo, 2014). Diskursen om barn som rättighetsbärare var starkare innan år 2015 då det fanns färre restriktioner i mottagandet och då det var under denna tid som det beslutades om att göra Barnkonventionen till lag (Francia & Edling, 2020: s.908). Författarna upptäcker dock en avsaknad av rättighetsdiskursen då de analyserar EU’s utvisningsavtal med Afghanistan som godkände massutvisningar av unga asylsökande ensamkommande till Afghanistan. Fokus i dessa överenskommelser ligger på återintegrering i Afghanistan snarare än tillvaratagandet av rättigheter i det nya landet (ibid.).

Francia och Edling (2020: s.919) drar slutsatsen att överenskommelsen med Afghanistan om deportationer har fått större inflytande över synen på ensamkommande än det rättighetsperspektiv som finns i barnkonventionen. I överenskommelsen återges gruppen som “utländska medborgare”, beskrivs sällan som barn och mänskliga rättigheter eller barns rättigheter nämns i princip inte. Detta tror författarna kan vara en strategi för att rättfärdiga och naturalisera ojämlikhet och rättshierarkier för ensamkommande unga. Allsopp och Chase (2019: s.307) undersöker ensamkommandes tillhörighet i relation till policydiskurser från ett europeiskt perspektiv och menar, likt Francia och Edling, att det finns en politisk dragning till viljan att utvisa gruppen.

Daniel Hedlund (2016) undersöker hur tjänstemän gick tillväga för att bedöma de ensamkommande ungas trovärdighet då de intervjuades på Migrationsverket. Han menar att tjänstemännen genomgående ifrågasatte trovärdigheten i de ungas berättelser om varför de haft behov av skydd och att deras argument för skydd behövde vara detaljerade och rationella för att bedömas som trovärdiga (Hedlund, 2016: s.167). De ungas psykiska mående och eventuella trauman avhandlades i liten utsträckning under intervjuerna. I tjänstemäns bedömningar om barnens trovärdighet framställdes många som att de överdrivit sina asylskäl och Hedlund beskriver att detta riskerar att positionera ensamkommande barn som "flyktingimitatörer". Studiens resultat indikerar att barn ifrågasätts på ett sätt som är oförenligt med den humanitära aspekten av deras anspråk vilket kan ha att göra med de motstridiga intresset om att vilja reglera och skapa en restriktiv invandring till Sverige (ibid.). Elsruds (2020: s.505) studie indikerar även att ensamkommande unga uppfattar en brist på respekt i bemötandet från Migrationsverkets tjänstemän och känner sig ifrågasatta då de beskriver sina skyddsbehov.

3.4 Diskursförskjutningens påverkan på ensamkommande som rättighetsbärare

En diskursförskjutning kring gruppen ensamkommande har alltså identifierats i den tidigare forskningen. Att identifiera denna diskursförskjutning kan vara av vikt då den kan påverka hur gruppen bemöts, vilket jag kommer att kartlägga nedan. Allsopp och Chase (2019: s.462) ser i sin genomgång av EU's policydokument en tendens till att styra unga migranternas framtid i en förutbestämd riktning oavsett målgruppens subjektiva intentioner och menar att detta påverkar de ungas mående och skadar känslan av autonomi. Författarna beskriver att flertalet lösningar för tillfälligt uppehållstillstånd har skapats för unga migranter i Europa, bland annat i Italien. De menar att dessa ad hoc-förlängningarna av uppehållstillståndet i den europeiska diskursen illustrerar en medmänsklig välvilja samtidigt som det finns en möjlighet till utvisning framöver. Därmed har de unga migranterna ingen möjlighet att hävda sina rättigheter mot staten trots att de har investerat tid på att integrera sig i landet och att planera för en långsiktig framtid i det nya landet (ibid.).

Elsrud (2020) har undersökt hur unga ensamkommande har hanterat de strängare lagstiftningarna som införts sedan 2018 samt det strängare bemötandet från myndigheter i stort som hon menar

har kommit av lagförändringarna. De som omfattas av gymnasielagen måste ha fått tre avslagsbeslut av Migrationsverket för att kunna ansöka. Därmed levde många unga en tid innan Gymnasielagen trädde i kraft i en papperslös situation. Elsrud (2020: s. 509) beskriver att många av dessa unga tappade hoppet om Sverige efter tre avslag från Migrationsverket och därmed undgick att ansöka om asyl genom den nya lagen för att istället lämna landet för att försöka få asyl i ett annat EU-land. Slutligen beskriver Francia och Edling (2020: s.920) att Gymnasielagen kan ses som en indikation på etablerandet av diskursen om ensamkommande barn som utländska medborgare då den är begränsad till en särskild tid och inte når alla. Författarna menar att den skiftande diskursen från rättighetsbärare till utländska medborgare har fått praktiska konsekvenser för deras möjlighet att få permanent uppehållstillstånd.

3.5 Sammanfattning och reflektioner

Enligt den tidigare forskningen har synen på migranter under det senaste decenniet i stort rört sig mellan att periodvis betraktas som skyddsbehövande och sårbara och på andra sidan som opålitliga och främmande (Lundstedt, 2019: s.130). Bilden av ensamkommande barn verkar också ha varierat mellan att betraktas som sköra och med skyddsbehov kontra synen på målgruppen som främmande och opålitlig. Skiftningarna mellan dessa motpoler verkar ha rört sig fram och tillbaka där flera författare har identifierat ett närmande av diskursen om ensamkommande barn som opålitliga/främmande i och med flyktingkrisen år 2015 och flertalet lagar och regler som har präglats av kontrollbehov snarare än skyddsbehov (Wernesjö 2020: s.202; Francia & Edling 2020: s.923; Allsopp och Chase 2019: s.306).

Francia och Edling (2020: s.920) beskriver att utformandet av Gymnasielagen är en indikation på en skiftning i diskursen om ensamkommande som "främmande" och som utländska medborgare där en misstänksamhet råder. Lagen har sedan dess tillkomst kritiserats av såväl civilsamhället som lagrådet i fråga om dess utformning (se bakgrundskapitel). Trots detta har enbart ett fåtal justeringar genomförts och målgruppen som omfattas av den har i övrigt behövt följa dess villkor. Då en övergripande förskjutning av gruppen migranter och specifikt ensamkommande unga har identifierats genom tidigare forskning är det av vikt att undersöka hur även Gymnasielagen påverkar förskjutningen. Detta då dessa förskjutningar och synen på gruppen kan

ha påverkat lagstiftningen och möjligen deras chans till asyl (jmf. Francia & Edling, 2020). Förskjutningen mot en syn på ensamkommande som främmande och opålitliga har förstärkts sedan år 2015 och därmed blir det intressant att stanna upp och undersöka om den fortsätter att förstärkas genom Gymnasielagen.

4.0 Teori och metod

Nedan följer en presentation kring metodval och användning av teori. För att kunna besvara mina frågeställningar använder jag Gymnasielagens proposition. Jag ämnar ej att analysera den med en juridisk metod utan jag vill kritisera lagen diskursivt utifrån en etisk position som återges nedan.

4.1 Vetenskapsfilosofisk utgångspunkt

Studiens vetenskapsfilosofiska ansats är sprungen ur socialkonstruktivism. Den ontologiska ståndpunkten är därmed att den sociala verkligheten är socialt konstruerad av individer (Bryman, 2002: s.15). Kunskap framställs genom mänsklig interaktion och därigenom skapas och konstrueras vår uppfattning om världen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: s.70). Kunskap är historiskt och kulturellt betingat och förändras över tid.

För denna studie innebär detta att konstruktionen av gruppen ensamkommande unga (diskurser) betraktas som något som är skapat utifrån en social, kulturell och historisk kontext och kan komma att se annorlunda ut i framtiden. Hur gruppen tillskrivs mening genom propositionstexten kommer att undersökas och hur konstruktionen av målgruppen kan ha rättfärdigat utformandet av propositionen. Vidare är en utgångspunkt att diskurser står i ett dialektiskt förhållande till andra sociala dimensioner i samhället där den sociala strukturen har både diskursiva och icke-diskursiva element. Det finns därav en grundtanke om en teoretisk möjlighet till frigörelse från rådande föreställningar om gruppen ensamkommande (jmf. Winther Jørgensen och Phillips, 2008).

4.2 Kritisk diskursanalys

Gymnasielagen kritiserades starkt från flera håll då den trädde i kraft och även under tiden som har följt sedan dess införande. I den tidigare forskningen syns en tydlig förskjutning mot en syn på ensamkommande som främmande och opålitliga. En kritisk diskursanalys skulle kunna hjälpa mig att förstå hur diskurserna i Gymnasielagen förhåller sig till denna förskjutning och hur synen på gruppen kan ha påverkat lagens utformande och rättfärdigande.

Den kritiska diskursanalysen härstammar från lingvistisk teori såväl som delar av social theory genom Karl Marx, Antonio Gramsci, Louis Althusser, Jürgen Habermas, Michael Foucault och Pierre Bourdieu (Bergström & Boreus, 2012: s.182). En utgångspunkt för kritisk diskursanalys är att språket kan ge signaler om samhällliga problem och är multidisciplinärt. Därmed innebär diskursteorin ett samspel mellan vald teori, analysverktyg ihopbundet med språk (Bergström & Boreus, 2012: s.391). Diskursteorins övergripande utgångspunkt är att sociala fenomen aldrig är färdiga eller slutgiltiga. Ett mål med den kritiska diskursanalysen är att synliggöra icke uppenbara kopplingen mellan olika semioser och kopplingar som kan synliggöra en maktobalans mellan grupper.

Då jag ämnar att undersöka hur diskursen om ensamkommande reproduceras genom Gymnasielagens proposition kan studien sägas ha en samhällskritisk karaktär och lämpar sig att analyseras genom Faircloughs kritiska diskursmodell. Fairclough beskriver att diskurser är en del av ett sociokulturellt sammanhang: “My view is that discourse is use of language seen as a form of social practice, and discourse analysis is analysis of how texts work within sociocultural practise”, (Fairclough, 1995: s.7). Forskarens uppgift innebär därmed att analysera möjliga exempel på förtryck, inskränkningar av självbestämmanderätt och oberättigade maktövningar. Målmedvetenheten hos forskaren kan bidra till frigörelse från felaktigt självpåtagna sanningar, ideologiskt inlåsande föreställningar samt destruktiva maktförhållanden. Detta görs genom att utsätta dominerande, alltså hegemoniska, språkliga konstruktioner för kritisk analys.

En viktig teoretisk utgångspunkt är här antagandet att språkbruket som ideologi innehåller föreställningar och kunskap som bidrar till att skenbart gömma och upprätthålla maktrelationer och dominansförhållanden i samhället (Fairclough, 1992: s.8). Ideologi är alltså något som inte abstrakt bara existerar runtomkring oss, den måste yttra sig genom konkreta språkliga praktiker (Fairclough, 1989: s.64). Den kritiska diskursanalysen uppdrag blir att avslöja språkbrukets dolda ideologi. Vid genomförandet av en kritisk diskursanalys studeras diskursiva händelser. Enligt Fairclough är en diskursiv händelse när en använder språket och kommunicerar via skrift såsom vid intervjuer, i dikter, politiska tal eller böcker (Fairclough, 1992: s.7). Varje sådan

diskursiv händelse har tre dimensioner som arbetar med och mot varandra i en kritisk diskursanalys. Dimensionerna är *text*, *diskursiv praktik* och *social praktik*. Fairclough (1989: s.14) beskriver att det inte räcker att studera enbart text utan denna ges mening i sociala praktiker. Viktigt i sammanhanget är att påpeka att den här studien inte gör några anspråk på att fullt ut använda alla aspekter och analytiska verktyg som Fairclough tillhandahåller. Den här studiens tolkning av Faircloughs modell rör de tre dimensionerna och valda begrepp inom dem som återges nedan.

Text som dimension avser det konkreta språkbruk som används och fokus ligger på specifika ordval, grammatik, återkommande talmönster och sammanhang (Fairclough, 2003: s.22-23). Vad gäller Faircloughs nivå om text har jag valt att närmare använda mig av begreppen nominalisering, transivitet och modalitet. Jag har även valt att beakta och analysera återkommande ordval rörande de ord som används för att benämna och beskriva gruppen unga ensamkommande. Fairclough (2003: s.23) för vidare en argumentation kring att en texts grammatiska uppbyggnad kan ha relevans för hur diskurser formas som då en företeelse beskrivs. Bland annat då en grupp beskrivs som passiva eller aktiva. Jag anser inte att just denna analys skulle ha relevans för genomgången av Gymnasielagen. Detta då jag inte, olikt Fairclough, bedömer att några entydiga slutsatser kan baseras på grammatisk uppbyggnad utan att ordval och de övriga nämnda komponenterna har större relevans.

Enligt Fairclough (1992: s.50) bör en betrakta en texts **nominalisering** för att undersöka hur en grupp beskrivs och om det finns tendenser till avhumanisering och en process där människor omvandlas till objekt. Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000: s.76) flyttar förfarandet händelserna ifrån den mänskliga sfären och etiskt inkorrekt åtgärder möjliggörs. **Transitivitet** innebär att en text kan riskera att diskursivt flyttas från det centrala, såsom maktstrukturer, och därmed dölja verkliga avsikter med texten (Fairclough, 1992: s.53). Här sammanbinds subjekt med processer som betraktas som naturliga och oundvikliga. Här döljs därmed värdeantaganden som lagen baseras på. En annan form av transivitet (förflyttning av uppmärksamhet) uppstår angående hur den unge binds samman med ett speciellt livsöde eller typiska handlingar.

Modalitet innebär i vilken grad skaparen kan stå bakom det som skrivs. Vad som påstås explicit och vad som underförstås (ibid.). Detta begrepp kan hjälpa mig på vägen till att förstå skälet till att lagen har tagits fram.

Diskursiv praktik fungerar som en sammanlänkning mellan text och social praktik. Den innebär att kommunikationen genomgår processer då den produceras och konsumeras. Denna dimension kan sägas vara den som huvudsakligen producerar och reproducerar diskursiva strukturer. Bergström och Boreus (2012: s.192) nämner ett exempel där problem-orsak-lösning har varit till grund för en diskursanalys för att få fram föreställningar om en grupp. Jag har framför allt analyserat det upplevda problemet som lagen ska lösa och upplevda oron/hoten som kan läsas in av lagen. Jag har kort relaterat texten i intertextuell mening då jag jämfört den bild som återges i lagen med den kritik som riktats mot den. Jag har under denna nivå analyserat textens interdiskursivitet och tydliggjort vilka diskurser som återfinns i lagen och hur de förhåller sig till varandra. Jag har här därmed betraktat *diskursordningen*, eller summan av två eller flera diskurser som, något förenklat, försöker etablera sin egen diskursdominans inom samma institutionella område (Fairclough 2003: s.47). I den här studien exemplifieras det främst genom diskursen om ensamkommande som skyddsbehövande som motverkas av ”motdiskursen” om ensamkommande som potentiellt hot, möjlig belastning och inkapabel.

Social praktik syftar till de större bakomliggande faktorerna för textens innehåll, som exempelvis samhällseliga/kulturella fenomen (Fairclough, 1989: s.16). I denna nivå intresserar en sig för hur diskurser återskapar eller omstrukturerar de övergripande dominerande ideologiska strömningarna (ibid.). Fairclough beskriver hur diskurser inte enbart konstitueras utan även är konstituerande. Ideologi och hegemoni blir viktigt där Fairclough menar att hegemoni inte innebär en låst situation utan att samhällsförändringar är möjliga eftersom andra sätt att formulera text och diskursiva praktiker inte kan uteslutas. Hegemoni innebär motsägelsefullhet och instabilitet. Fairclough (1989: s. 80) beskriver att människor kan positioneras inom olika och konkurrerande ideologier och att det i sin tur kan leda till en insikt om de ideologiska verkningarna som innebär att hegemonin aldrig är stabil utan skiftande och ofullbordad. Hegemoni blir här det begrepp som gör det möjligt att analysera hur en diskursiv praktik kan

ingå olika diskursordningar och vilka maktförhållanden som råder inom och emellan dessa. Makt kan återfinnas i en diskurs då makt utövas i eller bakom en diskurs i form av en diskursordning som formar en social ordning. Makt kan bara vinnas och utövas då det finns någon typ av social kamp där makten kan förloras. Fairclough (2003: s.134) menar att maktrelationen är sådan att den som producerar texten har makt över läsaren då det är producenten som bestämmer vilket perspektiv som ska anläggas texten. Han beskriver även en typ av dold makt som återfinns i texter genom producentens "wording", som kan premiera en föredragen tolkning av ett sammanhang och därmed utesluta andra (ibid.). Fairclough (1989: s.82) beskriver att text behöver sättas samman med samhällsvetenskaplig analys för att skapa förståelse för textens effekt på maktrelationer. Till min hjälp kommer jag att applicera Köpenhamnskolans säkerhetiseringsteori samt vidare kritiskt granska resultatet med Elena Namlis perspektiv på rättigheter. Dessa teorier kommer att hjälpa mig att sätta samman bilden av ensamkommande och Gymnasielagens utformning med den sociala praktiken och tendenser / maktaspekten inom flyktingfrågan i stort.

4.3 Säkerhetisering

Fairclough utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv då diskurser är socialt konstruerade likväl som Köpenhamnskolan menar att säkerhetsbegreppet är socialt konstruerat. Köpenhamnskolan menar att en säkerhetiseringsprocess kan produceras genom text, "speech acts", och därmed lämpar det sig att först observera diskurser och sedan anlägga säkerhetiseringsteorin. Teorin beskriver en process där frågor blir till politiska frågor och sedan vidare till säkerhetsfrågor vilket är en förskjutning som identifierats i den tidigare forskningen om ensamkommande. Då Gymnasielagens roll i denna förskjutning ska granskas har säkerhetsteorin varit relevant.

Köpenhamnskolans säkerhetiseringsbegrepp är ett analytiskt verktyg med syfte att förklara hur vissa frågor omvandlas från att vara icke-politiserade frågor till säkerhetsfrågor. Teorin formulerar tre olika faser som en fråga kan förflyttas mellan: den icke-politiserade fasen, den politiserade fasen och slutligen säkerhetiseringsfasen (Buzan et al, 1998: s.20). När en fråga är icke-politiserad är den begränsad till den samhälleliga sfären och inte någon politisk

angelägenhet och mål för den offentliga debatten. Då en fråga fått ökat politiskt fokus och beslut fattas i ämnet genom den politiska processen så har frågan blivit politiserad. En fråga blir först säkerhetsiserad då den formuleras som existentiell och ställs över den politiska processen. Frågan presenteras då som en säkerhetsfråga som potentiellt äventyrar samhällets överlevnad och därav kräver snabba och ibland tillfälliga åtgärder för att avvärjas (Buzan et al, 1998: s.23-24). Därmed definieras inte säkerhet i en traditionell mening i relation till enbart militära perspektiv utan begreppet vidgas genom att betrakta "existential threats" mot säkerheten. Det kan röra sig om politisk, ekonomisk och samhällelig säkerhet. De tre faserna i säkerhetsiseringsprocessen är inte statiska, vilket gör det komplicerat att precis fastslå när och hur en fråga bli säkerhetsiserad. Processen måste istället ses som ett analytiskt verktyg för att urskilja vissa särdrag i ett händelseförlopp (Collin, 2013: s.138).

Inom säkerhetsiseringsprocessen kan vidare tre aktörer urskiljas. De första utgörs av referensobjekten och är alltså den grupp/samfund/stat som upplevs vara existentiellt hotade. Den andra aktören är säkerhetsiseringsaktören och är den som definierar att referensobjektet är hotat och kan utgöras av politiska ledare, regeringar, lobbyister. Säkerhetsiseringsaktören argumenterar normalt sett inte för vikten av att skydda sin egen överlevnad, utan talar åt en stats, nations, civilisations eller ett systems vägnar (Buzan et al: 1998: s.40). Slutligen återfinns även de funktionella aktörerna inom Köpenhamnskolan. De utgörs av de aktörer som indirekt påverkar säkerhetsdynamiken, utan att vara varken referensobjekt eller säkerhetsiseringsaktör. Ett exempel på dessa är förorenande företag i klimatfrågan (ibid.).

För att analysera säkerhetsisering är det av vikt att betrakta ett samhälles politiska diskurs (Buzan et al, 1998: s.26). Specifikt bör de argument som leder till att en publik tolererar att makthavare kringgår vissa regler som vanligtvis skulle ha följts analyseras. Wæver (1998: s.50) beskriver säkerhetsisering som en "speech act" som uppkommer då säkerhetsiseringsaktören når en publik med budskapet om att det finns ett existentiellt hot. Det är då själva formuleringen och dess effekt, snarare än om säkerhetshoten är verkliga eller ej, som avgör om en fråga har blivit säkerhetsiserad.

Genom att använda ordet "säkerhet" och därmed skapa en diskurs byggd på möjlig rädsla kan makthavare förflytta en fråga från den politiska sfären genom en säkerhetiseringsprocess och därmed legitimera vidtagande av de åtgärder som anses nödvändiga för att skydda sig (Wæver, 1998: s.56). Säkerhetisering är alltså inte framgångsrik om den inte får gehör av det politiska etablissemanget. Säkerhetshotet måste vara formulerat och vidare accepteras. Detta är en grundförutsättning för att tillfälliga lösningar/krisåtgärder ska kunna legitimeras. Det politiska etablissemanget måste ges mandat att svara på hotet för att det ska betraktas som en säkerhetisering av en fråga. I annat fall uppfattas det endast som ett säkerhetiseringsförsök (Buzan et al, 1998: s.25).

Det finns en politisk poäng med att säkerhetsisera en fråga enligt Buzan et al (1998, s.22). Då en politisk fråga omsluts av en säkerhetsaspekt blir denna placerad högst på den politiska agendan. Detta för att en då kan legitimera de åtgärder man avser att genomföra och alltså att förflytta politik "beyond the established rules of the game" (Buzan et al: 1998, s. 23). För att en fråga ska definieras som fullständigt säkerhetsisera måste därmed tre komponenter finnas: existentiella hot, krisåtgärder och brytandet av etablerade lagar som leder till ett förändrat förhållande mellan olika grupperingar (ibid.).

För att förstå Gymnasielagen i relation till en möjlig förskjutning kommer jag att analysera propositionen i relation till de tre komponenter som utgör en säkerhetisering. Under sektionen social praktik kommer jag därmed att diskutera vilka existentiella hot som återfinns i lagen och som motiverar till att lagen är utformad som den är. Jag kommer även att diskutera lagen i relation till att den kan bedömas vara en krisåtgärd samt lagen som brytandet av etablerade lagar vilket leder till ett förändrat förhållande mellan olika grupperingar. Jag kommer även att betrakta de olika aktörerna i en säkerhetiseringsprocess genom tabellen nedan och ge exempel på säkerhetiseringsakter.

Referensobjekt	Säkerhetsaktör	Existentiellt hot	Säkerhetsiseringsakt
Grupp/stat/funktion som behöver skyddas	Aktör som definierar hot mot referensobjekt	Det hot som säkerhetsaktören beskriver finns och som kräver särskilda åtgärder.	Tal om extraordinära åtgärder som anses krävas.

4.4 Elena Namlis perspektiv på rättigheter

För att vidare förstå vad tendenser kring säkerhetsisering kan innebära vad gäller rättighetsfrågor vill jag diskutera mitt resultat med hjälp av Elena Namlis perspektiv på mänskliga rättigheter. Elena Namli (2014: s. 9) beskriver att de mänskliga rättigheterna har en politisk, juridisk och moralisk aspekt som alla utmanar varandra. Namli kritiserar dominansen av den juridiska positivistiska synen på mänskliga rättigheter och tanken om att mänskliga rättigheter framför allt kan legitimiseras om den omsätts i lagstiftning. Namli visar på hur lagstiftning ej kan skapa universella rättigheter då nationalstaterna har olika lagsystem. Förändring inom politiken bör drivas genom moraliska incitament (Namli, 2014: s.27-28).

Det som Namli (2014: s.151) saknar från det etablerade människorättssystemet är bland annat perspektivet om skyldigheter i relation till rättigheter. Detta perspektiv blir relevant bland annat då det befintliga systemet för Namli fundamentalt misslyckas att ta tillvara rättigheter hos personer utan medborgarskap. Hon menar att stater använder detta kryphål för att legitimera sätt att minska ansvaret för mottagande av flyktingar. Detta genom att ta för givet att staters egna säkerhet hotas då en breddar ansvaret för mottagande. Vidare beskrivs att den individualistiska synen på rättigheter är skadlig för de mest sårbara.

Namli (2014: s.150) fortsätter sin argumentation om ansvarsfördelning och menar att de mänskliga rättigheterna inte i för stor grad ska handla om rättighetsbärarna utan om skyldighetsbärarna som enligt henne är den starkare parten. Varje individ har inte både rättigheter och skyldigheter utan skyldigheterna och ansvaret att upprätthålla rättigheter åligger dem med mest makt. Denna makt kan vara såväl politisk, ekonomisk eller diskursiv. Positivismen kräver ingen moralisk diskussion vid dess införande och ifrågasätts sällan utifrån moraliska aspekter. Därmed menar Namli (2014: s.10) att ett system som betraktar mänskliga rättigheter som en

politisk moral och där ansvaret för upprätthållandet framför allt åläggs de i maktposition är nödvändigt.

I Namli (2014: s.147) sjätte kapitel benämnt "Identity and Stranger" fördjupar hon diskussionen om maktbalansen mellan den svagare nyanlända migranten och den starkare mottagaren. Namli (2014: s.164-66) problematiserar den "säkerhetsdiskurs" som hon menar står i strid med flera rättigheter. Hon beskriver att rätten till säkerhet för europeiska stater sällan ifrågasätts. Detta legitimerar kravet på flyktingar som anländer att övertyga myndigheter om att landet inte riskerar något om de tillåter den nyanlända tillträde till Europa. Namli (2014: s.164) frågar sig om det finns resurser nog hos de mänskliga rättigheterna att sätta sig emot denna säkerhetsdiskurs. Hon menar att ett huvudsakligt problem är att de mänskliga rättigheterna förväntas skyddas av stater. Därmed prioriterar europeiska länder skydd till sina medborgare och det i det rationella rättighetssystemet kan det till och med uppfattas irrationellt att ha ett för brett mottagande av migranter. Namli anser det vara viktigt att transformera den totala gästfriheten från att betraktas som irrationellt till att betraktas som ett kraftfull vision av politisk moralitet.

När en talar om mottagande av flyktingar skulle en kunna luta sig mot FN-deklarationerna som är baserade på politisk moral, men istället finns en tendens att hellre skapa juridiska dokument som vägleder utformningen av flyktingmottagandet. Namli (2014: s.153) menar att grunden till utformandet av den europeiska asylpolitiken handlar om finansiell och politisk vinning för mottagarlandet. Att vägra mottagande och skapa diskriminerande lagstiftning betraktas inte som moralisk orättvisa, utan som tekniska beslut utformade genom lagstiftning som använts och beprövats och därmed inte kräver någon vidare kritisk översyn. Ett första steg för att ändra på denna syn på flyktingar kan enligt Namli (2014: s.166) vara att erkänna behandlandet av flyktingar som omoraliskt. Namli menar att en behöver problematisera vad som rättfärdigar den starkare parten att ställa krav på den svagare att bevisa att denne inte hotar den starkare. Att den starkare istället skulle erbjuda den svagare en ny identitet vore en rimligare typ av ansvarsvarstagande och gästfrihet (Namli, 2014: s.150-152.).

4.5. Val av material

Fairclough (2010: s.8) beskriver att forskaren bör välja sitt material baserat på att denne ser en möjlighet att undersöka sociala missförhållanden med hjälp av en kombination av olika perspektiv. Därmed bör man välja ett ämne som man upplever är delvis utforskat, men som samtidigt ofta är i fokus i en praktisk verksamhet. På så vis kan forskaren säkerställa att analysen förankras i de sociala frågor och problem som existerar i samtiden. Materialet som kommer att analyseras är regeringens proposition 2017/18:252 "Extra ändringsbudget för 2018 - Ny möjlighet till uppehållstillstånd". Lagen problematiseras ofta i media och unga ensamkommandes situation återges. Då lagen i sin helhet motiveras och förklaras i propositionen till lagen anser jag att det är ett lämpligt val av material för att utläsa vilka diskurser som återges.

En proposition är ett förslag från regeringen till riksdagen om till exempel en ny lag. Vissa propositioner består av förslag till ny lagstiftning. Regeringen under socialdemokraternas Stefan Löfven överlämnade propositionen till Gymnasielagen till riksdagen den 19 april 2018 (prop. 2017/18:252). Regeringen bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet fick stöd av Centerpartiet och Vänsterpartiet då förslaget röstades igenom i riksdagen. Propositionen består av 11 kapitel som återger det faktiska lagförslaget, propositionens beredning, bakgrund, lagens utformning och vilka som omfattas samt specifikationer kring vad som skall räknas som sammanhållande yrkesutbildningar. Vidare beskrivs övergångsbestämmelser, kostnader och andra konsekvenser av lagen samt författningskommentarer. I bilaga återfinns bland annat lagrådets yttrande (ibid.). Justitiedepartementet tog fram ett utkast till lagrådsremiss som granskades av flertalet instanser inom kommunal och statlig verksamhet samt frivilligsektorn. Lagrådet meddelade invändningar mot lagrådsremissen då det remitterats på kort tid (tre veckor). Detta försvarades genom vikten av att lagen ska kunna träda i kraft skyndsamt.

4.6 Sökprocess sekundärlitteratur

För att hitta mitt sekundärmaterial som presenterats i den tidigare forskningen användes följande databaser: EBSCO Discovery Service (EDS), ProQuest Platform (Social Sciences), Swepub, Social abstracts, DIVA och Google Scholar. De sökord som gav bäst resultat på svenska var

följande: *Ensamkommande barn**, *integration**, *ensamkommande ungdomar**, *gymnasielagen**, *unga migranter**, *tillfällig asyltagstiftning**, *sårbarhet**, *agens**, *mänskliga rättigheter**. De mest användbara sökorden på engelska var: *unaccompanied minors**, *unaccompanied children**, *unaccompanied youths**, *young migrants**, *integration**, *vulnerability**, *agency**, *Human rights**, i kombination med *Scandinavia**, *discourse**. I databaserna ProQuest, Google Scholar och EBSCO kombinerades sökord som; integration OCH ensamkommande barn.

Under sökningen kring den tidigare forskningen prioriterades kollegialt granskade studier. Studierna är i första hand utformade från en svensk kontext men fyra studier framtagna från ett europeiskt perspektiv har inkluderats. Dessa studier rör framför allt nya policies på EU-nivå som påverkat synen på målgruppen och dessa berör då även den svenska kontexten. Vidare är målgruppen ensamkommande barn ofta rörliga mellan länder i Europa så målgruppen som anländer till de olika länderna har liknande bakgrund (Wernesjö, 2020: s.192). Därför kan även diskurser kring målgruppen kännas igen från olika europeiska sammanhang. Det finns en del amerikansk forskning kring ensamkommande barn som kommer till USA från Syd- och Centralamerika, men den har uteslutits då målgruppen har en annan bakgrund och historia samt då den amerikanska kontexten skiljer sig från den svenska.

4.7 Tillvägagångssätt och metoddiskussion

Kunskap betraktas inte som en fast avspeglning av verkligheten utan den konstrueras genom språket. Med tanke på denna studies epistemologiska utgångspunkt är mitt syfte inte att producera objektiv kunskap. Kunskapen som tas fram är avhängig det betydelsesystem som diskurserna utgör och formas av den tolkningsram som är dominerande i kontexten. Även om kraven på objektivitet inte nås betyder det ej att krav på tillförlitlighet och giltighet förkastas (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: s. 76). Dock kräver det en annan utgångspunkt vid diskussionen om trovärdighet i relation till metod och resultat.

Kritik mot metoden som valts, eller snarare utföraren, är att dennes politiska ställningstaganden lyser igenom analysen och motverkar objektivitet. Dock svarar Fairclough (2010: s.123) på denna kritik genom att belysa att all forskning är präglad av en politisk utgångspunkt men att

skillnaden är att andra vetenskaper även hävdar en objektivitet, vilket man inom diskursteori inte genomgående gör. Med tanke på det som framgår i uppsatsens bakgrundskapitel om kritik mot Gymnasielagen och då jag ämnar att göra en kritisk diskursanalys av propositionen har jag grundföreställningen att det finns brister med lagens utformande. Dock har studien inte fokuserat på konkreta brister i sig, utan på hur propositionen återspeglar målgruppen och skälen till dess utformning vilket är en undersökning som kan göras utan att mitt ställningstagande blir avgörande.

Kritiker till diskursanalys framhäver vidare ofta dess avsaknad av en sammanhängande och konsekvent ansats och menar att metoden snarare innebär ett mindre noggrant tillvägagångssätt där författaren väljer de delar som passar in i studien i fråga. Genom denna studie har jag försökt överbrygga denna risk genom att tydligt förklara mitt tillvägagångssätt för att vara transparent med vad som har lett mig fram till mina slutsatser. Mitt tillvägagångssätt återges nedan och jag motiverar mina metodval genomgående genom uppsatsen.

Då jag beslutat om mina frågeställningar som rör diskurser som återfinns i propositionen samt motiven till lagstiftningen kunde jag tydliggöra min inriktning för läsningen. Jag inledde min kritiska analys genom Faircloughs nivå text där jag inkorporerade begreppen modalitet, transivitet, nominalitet samt ordval vad gäller benämningar och beskrivningar av målgruppen. Därefter gick jag över till nivån diskursiv praktik. Här sammanfattade jag de diskurser som återfunnits och riktade in analyser kring motiven kring lagens uppkomst samt analyserade diskursstrategin som jag observerat i propositionstexten. Jag analyserade även textens diskursordning och interdiskursivitet. I detta läge hade jag fått en bild av vilka diskurser som återfunnits i lagen och motiven till lagen men för att sätta detta i ett större sammanhang och inkorporera i en samhällelig kontext fördes en vidare analys genom den sociala praktiken.

För att förstå hur diskursreproduceringen i Gymnasielagen förhåller sig till den diskursförskjutning som har observerats i den tidigare forskningen applicerade jag Köpenhamsskolans säkerhetsiseringsteori på mitt resultat. Där har jag försökt förstå hur synen på gruppen som framställs genom bland annat motkrav, kvalificeringskrav och kontroll relateras till

en process av säkerhetsisering. Detta med hjälp av den mall som beskrivits i teorikapitlet. För att vidare koppla ihop processen om säkerhetsisering och dess risker för framtidens mänskliga rättigheter har jag diskuterat mitt resultat med hjälp av Namlis perspektiv. Framför allt hennes syn på makt, ansvarsfördelning och kritik mot den förändrade asylpolitik har tagits i beaktande.

5.0 Resultat och analys

Resultatet kommer att presenteras genom underrubrikerna text, diskursiv praktik och social praktik. Det första delen av kapitlet ämnar att svara på min första frågeställning om vilka diskurser som reproduceras om ensamkommande. Detta följs av nivån diskursiv praktik som söker svar kring motiven bakom lagen och min andra frågeställning. Under rubriken social praktik sätts mitt resultat samman med en samhällelig kontext med hjälp av säkerhetsiseringsmodellen och Namlis perspektiv. Här kan jag ge svar på min tredje frågeställning om konsekvenser av lagens utformning för de ensamkommandes rättigheter.

5.1 Text

För att undersöka nivån text kommer jag att utgå från Faircloughs begrepp modalitet, transitivitet och nominalisering.

Enligt Fairclough (1992: s.50) bör en betrakta en texts **nominalisering** för att undersöka om det finns tendenser till avhumanisering och en process där människor omvandlas till objekt. För att undersöka detta har jag betraktat hur gruppen benämns och vilka ord som används för att beskriva målgruppen. I propositionen benämns de som omfattas som “utlänningen”, “den enskilde” “personer”, “den unge”, “den sökandes”, “vuxen” och “unga vuxna”. I en klar majoritet av fallen då målgruppen benämns används ordet “utlänningen” (684 gånger). Ordet utlänning markerar särskilt att personen inte är från Sverige, vilket andra ordval inte medför. År 1998 skapades en arbetsgrupp för att granska användandet av invandrarbegreppet i myndighetstext (Regeringen, 1998). Där framkommer att man på 1960-talet önskade byta ut begreppet “utlänning” mot “invandrare” i myndighetstext då man ville komma ifrån ett vi-och-dom-tänk som man bedömde att ordet “utlänning” producerade. Dock verkar det ha skett en tillbakagång till begreppet “utlänning” och Sverige har även fortfarande en “utlänningslag”. Regeringen hade också kunnat använda ord som “personen” eller “den unga vuxna” för att undvika att markera att personen inte är från Sverige och därmed göra personen mindre främmande.

Vidare har texten lästs med frågan om vilka ord som används för att beskriva gruppen. Vid ett fåtal tillfällen beskrivs gruppen som extra utsatt och vid två tillfällen relateras målgruppen till att de nyligen har varit barn.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska konsekvenserna för barn redovisas i alla åtgärder som påverkar barn. Personerna i den avgränsade grupp som genom förslaget får en ny möjlighet till uppehållstillstånd kommer att vara vuxna vid prövningen. Utgångspunkten för förslaget om ny möjlighet till uppehållstillstånd är att de personer som lagändringen avser och som drabbats av långa handläggningstider inte bör komma i ett sämre läge än som varit fallet om handläggningen inte dragit ut på tiden. Prop. 2017/18:252, S.57

Målgruppen beskrivs i relation till att ha varit barn med barns rättigheter och att de inte ska falla mellan stolarna i och med de långa handläggningstiderna. Dock relateras målgruppen endast till att vara barn vid två tillfällen i propositionen och som utlänningar 684 gånger. I samma stycke som de ensamkommande beskrivs i relation till barnrättigheter förtydligas även att det rör sig om en avgränsad grupp och man öppnar ej för ett perspektiv om barnens rättigheter i relation till ensamkommande i stort. Då Barnkonventionen föreslogs bli en del av svensk lag konstaterades att gruppen ensamkommande barn befinner sig i en särskilt utsatt situation där beslut som rör dem kan vara livsavgörande (SOU 2016:19). Dock verkar barnrättsperspektivet i Gymnasielagen endast delvis tas hänsyn till, medan de ensamkommande i fler fall beskrivs som utlänningar. Att ensamkommande unga i många fall betraktas som först migranter och sedan barn känns även igen från tidigare forskning (Zillén, 2019: s.61, Lailpelto, 2019: s.60). Genom val av ord i beskrivningar av gruppen samt benämningar av gruppen återfinns en syn på gruppen som framför allt främmande.

Nominaliseringen om ensamkommande som barn och utsatta skulle kunna vara en strategi för att kunna rättfärdiga de motkrav och kvalificeringskrav som återfinns i gymnasielagen. Kanske vore det svårt att föreställa sig att unga som betraktas i relation till att nyligen varit barn och särskilt utsatta skulle behöva möta motkrav för att få stanna. Nominaliseringen ursäktar enligt Fairclough (1992: s.135) ett generaliserande, övergripande pragmatiska åtgärder som kollektivt kan effektueras på individnivå. Benämningen av gruppen skulle kunna vara en del av ett sådant rättfärdigande. Jag kommer att återkomma till rättfärdigandet av motkrav senare i analysen.

Vidare har lagstiftaren ansett det vara nödvändigt att specificera att om en person som omfattas av lagen begår ett brott eller utgör ett hot mot allmän ordning så ska denne ej beviljas uppehållstillstånd.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 17 a § den tillfälliga lagen får ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå vägras om den sökande utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet. Prop. 2017/18:252 s.41

Att specificera att den unge ej får begå brott om denne ska få uppehållstillstånd framstår kanske som rimligt, men här blir det viktigt att se till textens **modalitet**. Modalitet innebär i vilken grad skaparen kan stå bakom det som skrivs. Vad som påstås explicit och vad som underförstås. Modaliteten och det som inte skrivs explicit är att lagstiftaren verkar uppfatta en oro/hot för att ensamkommande unga ska begå brott då de får uppehållstillstånd och vill undvika att unga som varit brottsliga ska få stanna i Sverige. Vidare har både polismyndigheten och säkerhetspolisen funnits med bland remissinstanserna vilket skulle kunna vara ytterligare tecken på vikten av säkerhetsperspektiv vid skapande av asyllagstiftning. Säkerhetspolisen önskar bland annat en specifikation om att uppehållstillståndet “inte ska beviljas i de fall en utlänning har fått eller annars skulle få ett beslut om utvisning för att han eller hon bedömts utgöra ett hot mot rikets säkerhet” (Prop. 2017/18:252 s.40-41). Därmed relaterar man även gruppen till risken för terrorbrott. Möjligheten till uppehållstillstånd specificeras och genom behovet av kontroll observeras en diskurs om ensamkommande som ett potentiellt hot.

Vidare vill jag analysera användandet av ordet “möjlighet” och vad det ordet säger om synen på gruppen ensamkommande. Propositionens **transivitet** synliggörs genom användandet av ordet. “Möjlighet” nämns 210 gånger i propositionens 127 sidor och finns även med i rubriken till propositionen: “En ny möjlighet till uppehållstillstånd”. Utöver det förekommer ordet “möjliggör” vid tre tillfällen i texten.

Regelverket om uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå **möjliggör** för en utlänning att studera på gymnasieskolans introduktionsprogram i tretton månader med **möjlighet** till förlängning i ytterligare tretton månader (16 c och 16g §§). Regelverket ger också **möjlighet** till uppehållstillstånd för studier på något av de nationella programmen i

Jag tolkar användandet av ordet "möjlighet" som en förflyttning av uppmärksamheten: transivitet. Lagen presenteras som ett erbjudande till den unge som egentligen skulle ha utvisats då denne inte haft asylskäl, men nu kan få en ny chans i Sverige. Fairclough (1989: s.37) beskriver att en vid diskursanalys behöver undersöka vad som osynliggörs. Därmed är det intressant att ställa sig frågan: i relation till vad är det en möjlighet? I gymnasiet omger sig målgruppen av unga människor med medborgarskap i Sverige som fritt kan välja vilket gymnasium de vill gå, få obegränsat med chanser att klara skolan om de har psykisk/fysiska/kognitiva svårigheter eller annat, kan ta vilken anställningsform som helst efter avslutat utbildning och om de ej får ett jobb så får de möjligen dålig ekonomi, men riskerar inte att behöva återvända till ett land i krig. Ensamkommande unga som omfattas av lagen verkar inte ställas i relation till unga människor i övrigt då lagen presenteras som en möjlighet, utan det är en möjlighet till tillstånd som kan ses som något positivt i relation till ett liv i papperslöshet i Sverige eller i relation till utvisning till ett krigsdrabbat land. Uppmärksamheten kring den svåra situation som ensamkommande kan komma att hamna i då de försöker nå kraven förflyttas då fokuseringen (transiviteten) konstant skiftar fokus till att lagen innebär en möjlighet och att utan lagen så hade målgruppen utvisats. Därmed blir det tydligt att synen på ensamkommande och vad de bör ha rätt till skiljer sig från de rättigheter som personer som har medborgarskap i Sverige har.

Fairclough (1989: s.40.) beskriver även en dold typ av makt som produceras genom "wording" som gör att ett val av ord premierar en föredragen tolkning av ett sammanhang och utesluter därmed andra. Här använder lagstiftaren orden "möjlighet" för att benämna den nya uppsättningen regler för att tillåta uppehållstillstånd för gymnasiestudier. Därmed undviks andra ordval. En skulle också kunnat kalla propositionen något mer neutralt som "Uppehållstillstånd efter genomförda studier och inträde på arbetsmarknaden". Lagen har fått mycket kritik sedan den kom och kanske har det förstärkt önskan om att lagen ska betraktas som en extra möjlighet, utöver det som kan förväntas. Ordvalet skulle därmed kunna ge politisk vinning då lagen framstår om en human gest.

5.2 Diskursiv praktik

I denna del presenteras skälen till lagen, samt den diskursiva strategin och ordningen.

5.2.1. Motiven bakom Gymnasielagen

Modalitetbegreppet kan hjälpa mig att förstå motiven bakom lagen. Både de som anges explicit och de som inte gör det. Motiven som nämns är att lagen kan: uppmuntra till integration samt fungera kompenserande för en grupp som hamnat i kläm. Dessa är skäl som explicit uttrycks i texten, dock kan man även ana andra undertoner. En sådan underton skulle kunna vara att skälet till att ungdomar ska uppmuntras till integration och att motkrav om arbete och skola återfinns är då detta även innebär en samhällsnytta i stort:

Bestämmelserna syftar till att främja integrationen av unga nyanlända och **uppmuntra** dem att genomgå utbildning på gymnasial nivå för att därefter kunna försörja sig genom arbete eller näringsverksamhet.” Prop. 2017/18:252 s.23

Motivet till lagen presenteras som ett erbjudande för de unga att få möjlighet till skolgång och arbete för självständig försörjning. Här återfinns ett värdeantagande om att arbete och skolgång gynnar ungas integration vilket lagen baseras på. Specificerade krav om att utbildningen som genomförs måste vara riktad mot ett visst yrke och att den unge ej får byta riktning i sina studier finns i lagen. Nya utbildningspaket mot praktiska yrken skall framtas för målgruppen. Lagstiftaren beskriver kraven som en möjlighet till integrering, men vad som osynliggörs är att den unge fråntas möjligheten till kortvariga anställningar eller att studera på universitet då den unge måste hitta ett fast jobb efter examen. Modaliteten kan innebära att lagstiftaren inte enbart önskar den unge en snabb integrering baserat på dennes behov, utan utformningen av lagen fyller även en samhällsfunktion. Staten tjänar inte på att unga nyanlända ägnar sig åt universitetsstudier eller byter yrkesbana utan ser hellre att de fyller en lucka där det saknas arbetskraft. Genom att utforma en lag som förutsätter att en person ej blir en ekonomisk belastning för landet undviker man det underliggande hotet. Vidare verkar regeringen se vikten av att etablera tydliga incitament för att den unge också ska färdigställa skolgång och hitta ett arbete:

Regeringen bedömer att det därmed finns mycket starka incitament för den enskilde att faktiskt påbörja och fortsätta sina studier under tillståndstiden, eftersom han eller hon annars riskerar att inte få stanna i Sverige.” Prop. 2017/18:252 s.23 S.35

Incitamentet för att studera som regeringen anser verksamt förmedlar en svartvit väg framåt för de unga; studera eller bli utvisad. Då regeringen anser att dessa incitament är nödvändiga illustreras en väldigt låg tilltro till ungdomarnas egna ambitioner och förmåga att klara sig. Regeringen verkar uppleva ett hot om att de utan incitament inte kommer att färdigställa en utbildning och hitta ett jobb och en modalitet om ensamkommande som möjlig belastning och inkapabla att med egen vilja integreras synliggörs. Åtgärden för detta verkar vara att hela gruppen behöver "tvingas" till arbete och skolgång.

Om lagen verkligen framtagits för att främja integration och skydd är det inte orimligt att tänka att regeringen skulle önska att så många som möjligt nås av denna möjlighet. Dock finns det kvalificeringskrav som signalerar att det skulle kunna finnas politiska/ekonomiska avsikter med lagen. Lagstiftaren hade kunnat erbjuda samtliga nyanlända asyl för gymnasiestudier men som citatet nedan visar verkar lagstiftaren vilja begränsa antalet personer som ansöker:

Eftersom förslagen innebär en ny möjlighet till uppehållstillstånd kan benägenheten att söka sig till Sverige öka i viss mån, särskilt för asylsökande ensamkommande barn. [...]Enligt regeringens bedömning gör den omständigheten att förslaget om ny möjlighet till uppehållstillstånd gäller en tydligt avgränsad grupp att effekten kommer att vara begränsad. Prop. 2017/18:252 s.59

Jag tolkar det som att lagstiftaren upplever underliggande hot om att ett stort antal ensamkommande unga ska komma till Sverige för att ansöka om uppehållstillstånd. Därmed önskar de specificera att denna lag inte är en möjlighet för ensamkommande nyanlända i stort, utan tillgänglig för en tydligt avgränsad grupp. Flera remissinstanser, såsom FARR, Svenska advokatsamfundet och Röda korset, har efterfrågat en generösare lagstiftning som omfattar fler. De föreslår bland annat att registreringsdatumet för de som omfattas ska regleras från 24 november år 2015 till åtminstone 31 december samma år. Kring de förslag som remissinstanser kommit med som förespråkar en generösare lagstiftning så håller regeringen inte med och återger sällan konkreta skäl till sina avvägningar;

Regeringen ser ingen anledning att frånga den bedömning som gjorts tidigare att registrerings- datumet bör vara brytpunkten trots att det i enstaka fall kan framstå som orättvist. Prop. 2017/18:252 s.31-32

Regeringen är alltså medvetna om att det kan uppstå situationer som blir orättvisa men har ingen önskan om att ändra lagens utformning med stöd av detta.

Vidare nämndes inledningsvis att ett motiv till lagen, förutom möjligheten till integration, är att regeringen behöver kompensera för de långa handläggningstider vid ansökan vilket skapade en situation där gruppen före detta ensamkommande hamnade i kläm:

Syftet med förslaget är att ge en möjlighet till uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för den grupp ungdomar vars utsikter till uppehållstillstånd kraftigt försämrats på grund av mycket långa handläggningstider hos Migrationsverket. Prop. 2017/18:252, s.32

Då en läser detta stycke verkar lagen finnas till för att lösa ett praktiskt problem. Samtidigt medger man att den tillfälliga asyllagstiftningen (Lag 2016:752) har medfört att just denna målgrupp har hamnat i kläm och behöver få en ny chans till asyl. Det skulle kunna ses som en ambition mot ett rättvis möjlighet till uppehållstillstånd. Problemet som de unga har försatts i är dock att de, om handläggningstiderna inte varit så långa, hade fått sin ansökan prövad utifrån att de var barn och då haft större chans att få uppehållstillstånd. Ett alternativ till Gymnasielagen hade kunnat vara att istället bedöma dem som om de vore minderåriga. Detta alternativ verkar inte ha övervägts. Istället har man tagit fram en ny lag som tillåter asyl, men ställer högre krav på dem än vad som skulle ha gjorts om de bedömdes som barn. Modaliteten i detta sammanhang skulle kunna ligga i att lagstiftaren insåg att problemet med de långa handläggningstiderna var för allvarligt för att inte göra något åt. Samtidigt fanns ingen politisk vilja att fullständigt åtgärda problemet, utan viss begränsning i vem som skulle få uppehållstillstånd ansågs nödvändig.

Hittills kan sägas att skälen till varför Gymnasielagen tagits fram är dubbelsidiga. Lagen motiveras explicit som en lösning på långa handläggningstider och en möjlighet till integration, dock kantas dess utformning av inskränkningar i tillgängligheten av rätten till uppehållstillstånd i form av motkrav, kvalificeringskrav och kontroll. Önskan om att skapa skydd för en utsatt grupp nämns bara vid ett tillfälle samtidigt som man även uttrycker att denna grupp ska vara tydligt begränsad.

5.2.2 Motiven och diskursen om ensamkommande

Första delen av analysen gav mig svar på vilka diskurser som identifierats om målgruppen och den senare har presenterat skälen till lagen. Skälen till lagen ger dock också ett svar på vilka diskurser som återfinns i lagen. Jag har hittills observerat diskurser om ensamkommande som "inkapabla", "möjlig belastning", "möjligt säkerhetshot" men även en diskurs om ensamkommande som "utsatta" "rättighetsbärande barn". De två sistnämnda står i motsatsförhållande till de förstnämnda då de förstnämnda diskurserna står för ett typ av misstänkliggörande av gruppen medan de övriga belyser att gruppen också nyligen varit barn och är en grupp som har hamnat i kläm. Dock har diskurser om ensamkommande med tendenser till misstänkliggörande fått störst plats i propositionen genom kvalificeringskrav, motkrav och kontroll och står därmed överst i diskursordningen.

Diskursordningsstrategin är återkommande. Ensamkommande framhålls vid några tillfällen vara utsatta och i behov av skydd, men systematiskt följs denna beskrivning av en mening som framhäver att det finns begränsningar i vilka som omfattas av den nya möjligheten. Därmed ges diskursen om gruppen som skyddsbehövande ett visst utrymme, men ordningen återställs genom att tydliggöra att de inte är gränslöst skyddsberättigade. Strategin kan sammanfattas genom försök att presentera lagen i positiv dager och som en möjlighet samtidigt som det finns en förhoppning om att den tredje nivån sociala praktik inte avslöjar den underliggande diskursordningens fullständiga omfattning.

Regeringen har stiftat lagen och har maktmonopol över dess utformning. Lagen kan ses som normgivande och kan därmed ha ett stort inflytande över den ideologiska hegemonin kring gruppen. De diskurser om ensamkommande som återfinns i lagen riskerar därmed att reproduceras i stor utsträckning. Genom den konsekventa diskursiva praktiken producerar lagstiftaren propositionen med en skenbart positiv karaktär där lösningar och ordval presenterar lagen som en möjlighet. Detta osynliggör gruppens svårigheter att följa kraven. Regeringens förslag framhävs som en generös ny chans till uppehållstillstånd trots att gruppen hade kunnat leva med uppehållstillstånd under enklare premisser om handläggningen gått rätt till från början. Genom ordval och underlåtelse till att problematisera de svåra krav som ställs i propositionen

utformas regeringens diskursstrategiska praktik. Varför väljs denna diskursstrategi? Vilka underliggande strömningar kan ligga bakom osynliggörandet och valet av utformning av lagen med dess kontroll, kvalificeringskrav och motkrav? Detta kommer jag att närmare diskutera under rubriken social praktik.

5.3 Social praktik

Under följande skikt menar Fairclough (1992) att avgörande slutsatser kan dras, eftersom det är i diskursens kontext som det går att se om diskursen vidmakthåller diskursordningen eller utmanar den och skapar social förändring. Ensamkommande har återgetts som främmande och som ett möjligt hot kring flertalet aspekter (belastning, säkerhetshot etc.). Hoten och de motkrav, kvalificeringskrav och kontroll som har följts i samband med detta kan förstås genom en process av säkerhetisering.

5.3.1 Säkerhetisering

En säkerhetisering av diskursen ensamkommande skulle kunna betraktas som en komponent av den diskursförskjutning som belysts i tidigare forskning. Innan en fråga blir säkerhetsrad blir den politiserad. Vad som står klart i detta skede är att frågan om ensamkommande barn är politiserad. Detta då frågan har lyfts till den politiska agendan och politiska beslut har fattats kring målgruppen. Efter att en fråga har blivit politiserad kan den bli del av en säkerhetsiseringsprocess.

Gymnasielagen utgörs, som upptäckts genom genomgången, till största delen av synen på ensamkommande som främmande och ett potentiellt hot mot olika fenomen. Dessa hot liknar de som Köpenhamnskolans benämner som existentiella hot som därmed inte enbart rör konkreta säkerhetshot i form av brott, utan även har politiska och ekonomiska komponenter (jmf. Collin, 2013). Dessa hot är existentiella och något som en säkerhetsaktör kräver åtgärder för, oavsett om hotet har realiserats eller ej. Dessa existentiella hot undanröjs genom säkerhetsiseringsakter i detta fall genom motkrav, kvalificeringskrav och kontroll. I tabellen på nästa sida klagörs vem/vad som är hotat (referensobjekt), vem som definierar hotet (säkerhetsaktör), vad hotet innebär

(existentiellt hot) samt exempel på vad som görs för att undanröja det existentiella hotet (säkerhetsiseringsakt).

Referensobjekt	Säkerhetsaktör	Existentiellt hot	Exempel på säkerhetsiseringsakt
Samhällsekonomin	Regeringen	Hot mot samhällsordning: Möjlig börda för samhällets ekonomi	Motkrav: "Regeringen bedömer att det därmed finns mycket starka incitament för den enskilde att faktiskt påbörja och fortsätta sina studier under tillståndstiden, eftersom han eller hon annars riskerar att inte få stanna i Sverige." s.35
Samhällets utveckling	Regeringen	Ekonomiskt hot: Inkapabel och ev. medskapare av bristande integration	Motkrav: "Avsikten med regelverket om uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå är bl.a. att de som är under 25 år ska ges en möjlighet att fullfölja en gymnasieutbildning och på så sätt kunna beviljas permanent uppehållstillstånd om de kan försörja sig. Det finns därför en tydlig koppling till arbete och försörjning i regelverket. I förarbetena till de nu gällande bestämmelserna anges bl.a. att det är av stort värde för nyanländas etablering på arbetsmarknaden..." s.46
Samhällets medborgare	Regeringen	Samhällshot: Potentiellt kriminell, möjligt säkerhetshot	Kontroll: Skälen för regeringens förslag: Enligt 17 a § den tillfälliga lagen får ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå vägras om den sökande utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet. s.41
Samhällets medborgare	Regeringen, säkerhetspolisen	Samhällshot: Hot mot rikets säkerhet	Kontroll: "inte ska beviljas i de fall en utlänning har fått eller annars skulle få ett beslut om utvisning för att han eller hon bedömts utgöra ett hot mot rikets säkerhet." s.40-41

Samhällets medborgare	Regeringen	Politisk säkerhet: Börda för samhällets struktur och gränser.	Kvalificeringskrav: "Eftersom förslagen innebär en ny möjlighet till uppehållstillstånd kan benägenheten att söka sig till Sverige öka i viss mån, särskilt för asylsökande ensamkommande barn. Det är dock mycket svårt att uppskatta eller beräkna förslagets effekter på människors benägenhet att söka sig till Sverige. Enligt regeringens bedömning gör den omständigheten att förslaget om ny möjlighet till uppehållstillstånd gäller en tydligt avgränsad grupp att effekten kommer att vara begränsad." s.56
-----------------------	------------	--	--

Som tabellen demonstrerar finns text som producerar säkerhetsakter i propositionen till Gymnasielagen. Säkerhetsakterna utgörs av de motkrav, kvalificeringskrav och kontrollfunktioner som gestaltas genom citaten. Detta rättfärdigas genom synen på ensamkommande som en möjlig börda för samhällets ekonomi, inkapabel och eventuellt medskapare av bristande integration, potentiellt kriminell/möjligt säkerhetshot, hot mot rikets säkerhet, börda för samhällets struktur och gränser. Collin (2013: s.137) beskriver att existentiella hot som ofta förekommande i migrationspolitiken kan tematiseras och rör politisk säkerhet, hot mot samhällsordningen och ekonomisk säkerhet, varav samtliga exemplifieras i tabellen. Han nämner även att det ofta uppstår ett potentiellt hot mot den kulturella identiteten, men den typen av hot har inte återfunnits i propositionen till lagen.

Säkerhetsaktören är i detta fall regeringen som utformat lagen och vid ett tillfälle i stöd av säkerhetspolisen som har uttalat sig. Referensobjektet utgörs av Sveriges medborgare men även samhällets myndigheter och struktur i stort. Användandet av säkerhetsspråk innebär dock inte per automatik att en fråga har säkerhetsiserats. Det finns två steg för att nå säkerhetsisering som jag vill relatera min analys till. Det första steget innebär att det upplevda hotet som uppvisas måste ges tillräckligt utrymme för att ge substantiell politisk effekt (Buzan et al, 1998: s.23-24). Vad "tillräckligt utrymme" innebär är oklart, dock vet vi att synen på ensamkommande som skapare av existentiella hot har fått ett stort utrymme i Gymnasielagens proposition. Hade regeringen och riksdagen enbart betraktat ensamkommande som ett existentiellt hot hade det kanske varit svårt

att införa lagen alls. Detta då lagstiftaren potentiellt skulle tycka att riskerna med att öppna upp för en ny möjlighet till asyl hade varit för stora. Möjligen är dessa säkerhetsåtgärder en metod för att kunna peka på att man vidtagit åtgärder för att minimera risken för existentiella hot som de ensamkommande sägs utgöra genom propositionen, trots att de har getts en ny chans till asyl.

Det andra steget i säkerhetsåtgärdsprocessen innebär att säkerhetsaktören måste ha övertygat en relevant publik om att referensobjektet är hotat. Det är då som extraordinära åtgärder kan sättas in. Här väcks frågan om vilka som innefattas i den ”relevanta publiken” och vad extraordinära åtgärder innebär. Vad gäller den relevanta publiken så kan det röra sig om personer i maktposition samt den allmänna opinionen, politiker och så vidare (Collin, 2013: s.137). Bilden av att ensamkommande utgör ett existentiellt hot har regeringen övertygats om då de har utformat Gymnasielagen med hjälp av säkerhetsakter. Regeringen har övertygat riksdagen om att lagstiftning är relevant och skulle därmed kunna sägas ha nått en relevant publik då lagen införts. Vad gäller andra aktörer, såsom den allmänna opinionen kan denna studie ej svara på i vilken grad de har påverkats av denna syn på ensamkommande unga. Den kritik som väckts mot lagen skulle kunna förstås som att det i alla fall finns starka kritiker mot denna bild av målgruppen.

Köpenhamnskolans menar att då den relevanta publiken har nåtts av bilden om ensamkommande som ett existentiellt hot kan “extraordinära åtgärder” rättfärdigas. Dessa är åtgärder som går utanför den vanliga rådande politiken (jmf. Collin, 2013). Efter genomgången av Faircloughs nivåer kan konstateras att vad gäller diskursen ensamkommande så utmålas de i hög grad som främmande, vuxna och potentiellt hot. Gymnasielagen kom till som en tillfällig lag efter flyktingkrisen år 2015 och den är författad på ett sätt som skiljer sig från den ursprungliga utlänningslagen. Denna lag ger en rätt till uppehållstillstånd baserat på den unges möjlighet att prestera på ett sätt som motsvarar säkerhetsaktörens önskemål. Kanske är motkraven, kvalificeringskraven och kontrollen tecken på extraordinära åtgärder som har kunnat rättfärdigas då frågan om ensamkommande unga har säkerhetsåtgärds. Motiven till lagens uppkomst uttrycks ej som en säkerhetsåtgärd i sig men behoven av säkerhetsåtgärder (motkrav, kontroll, kvalificeringskrav) motiveras löpande genom risken för existentiella hot.

Lagen kan sägas innehålla komponenter av säkerhetsisering. Dessa komponenter kan ses som en del av den förskjutning av diskursen om ensamkommande som främmande/möjligt hot som har observerats i den tidigare forskningen. Att en syn på ensamkommande unga som existentiellt hot förmedlas genom ett juridiskt material, författat av regeringen som besitter stor makt över det svenska samhället, bör kunna medföra att denna syn på gruppen sprids och normaliseras. Trots att konkreta effekter av en diskursförskjutning ej har mätts genom studien vill jag avsluta analysen med att betrakta möjliga risker med säkerhetsisering och synen på ensamkommande som ett hot, för gruppens möjlighet att tillvarata sina rättigheter. Detta kommer jag att genomföra med hjälp av Elena Namlis perspektiv på rättigheter.

5.3.2 En moralisk kritik mot Gymnasielagens utformning

Gymnasielagens proposition kan nu sägas vara en medskapare av förskjutningen om ensamkommande som främmande och potentiellt hot som sprider bilden rent diskursivt genom den textliga produktionen. Diskursförskjutningen får även praktiska följder i form av motkrav, kontroll och kvalificeringskrav som rättfärdigas genom synen på målgruppen. Därmed behöver de ensamkommande unga förhålla sig till dessa säkerhetsakter för att få sina rättigheter tillgodosedda. Det faktum att de betraktas utgöra ett möjligt hot medför därmed att deras väg till uppehållstillstånd har gjorts mer komplicerad och baseras på de ungas möjlighet att prestera snarare än deras behov av att få stanna i Sverige. Om de ungas ursprungliga asylansökan hade behandlats inom korrekta tidsramar är det sannolikt att de fått möjlighet att stanna som skyddsbehövande då de bedömdes vara barn. Därmed borde en kompenserande lag möjligen handlägga de ungas asylansökan som om de vore barn. Detta hade mest troligt gjort att fler fått uppehållstillstånd snabbare än genom att ansöka om asyl genom Gymnasielagen och möta dess olika kvalificeringskrav, motkrav och kontroll.

Elena Namli (2014: s.28) beskriver att den moraliska aspekten har fått för lite utrymme i diskussionen om mänskliga rättigheter och flyktingdebatten till förmån för politiska och ekonomiska intressen i mottagarländerna. I fallet kring Gymnasielagen är de existentiella hoten av ekonomisk och politisk karaktär då regeringen beslutat om säkerhetsiseringsakter för att

undvika att ensamkommande ska innebära en ekonomisk belastning (krav på studier och jobb), ej belasta samhället (kvalificering, avgränsad grupp) samt undvika säkerhetsrisk för samhället (kontroll, ej tidigare brottslighet). Namli (2014: s.166) beskriver hur det mottagande landets intressen har fått företräde för de nyanländas behov och rättigheter vad gäller asylfrågan i en europeisk kontext.

Vad Namli (2014) istället önskar är ett utökat utrymme för den moraliska aspekten av rätten till asyl. Då en migrant anländer till ett nytt land och ansöker om asyl är den uppenbara maktfördelningen ojämlig, där den mottagande staten har makt att besluta om den nyanländas möjlighet till skydd. I detta läge bör den starkare parten känna en skuld och vidare ett ansvar att ta hand om den svagare parten (ibid. S. 150). Om en sådan ansvarskänsla hade funnits hos regeringen vid utformandet av Gymnasielagen hade den antagligen utformats på ett annat vis. Efter min genomgång är det därmed uppenbart att införandet av Gymnasielagen inte kan betraktas som enbart en humanitär åtgärd eller amnesti för de unga ensamkommande. Om detta vore fallet hade ambitionen snarare varit att så många som möjligt skulle omfattas av lagen och få stöd till integration snarare än att tvingas till integration för att undvika utvisning. Personer som flyr förföljelser eller riskerar att allvarligt skadas i sina hemländer har rätt att ansöka om skydd. Asyl är en grundläggande rättighet och beviljas till personer som uppfyller kriterierna i Genèvekonventionen från 1951. Denna rättighet har genom den bristande handläggningen under 2015 och genom Gymnasielagen uppenbart begränsats för unga ensamkommande.

Begränsningar i asylrätten rättfärdigas i många europeiska kontexter genom den säkerhetsdiskurs som även har identifierats i Gymnasielagen (jmf. Namli, 2014). Namli menar att stater kommer undan med diskriminerande lagstiftning då den formuleras i tekniska och juridiska termer, snarare än som moralisk orättvisa. Gymnasielagen har kritiserats för att vara juridiskt komplex och svår att på ett rättssäkert sätt införlivas. Dess utformning och säkerhetsåtgärder skulle även kunna betraktas som diskriminerande medel då en särskild grupp tvingas genomgå hårda krav och kontroller för att få stanna i Sverige. Dessa är krav som inte ställs på unga vuxna som är medborgare i Sverige. Möjligen har försök gjorts att osynliggöra denna diskriminerande behandling genom att skapa en juridiskt och tekniskt komplicerad lagstiftning.

Namli (2014: s.165) frågar sig om det finns resurser nog hos de mänskliga rättigheterna att sätta sig emot den säkerhetsdiskurs som fått spridning i europeisk asylpolitik. Hon menar att ett huvudsakligt problem är att de mänskliga rättigheterna förväntas skyddas av stater. Därmed prioriterar europeiska länder skydd till sina medborgare. Detta leder mig till en diskussion om mänskliga rättigheter och nationalstatens ansvar som jag ej har utrymme för att diskutera här. Dock synliggör studien ett ytterligare exempel på hur människor behandlas ojämlikt på grund av staters möjlighet till suverän lagstiftning oavsett internationella förpliktelser.

Jag vill hävda att det ojämlika bemötandet har sin grund i synen på ensamkommande. Gymnasielagens utformning har varit avhängig den diskurs som finns om ensamkommande som ett existentiellt hot. Denna diskurs vidmakthålls i propositionen och en risk finns att diskursen reproduceras och fortsätter att påverka ensamkommande ungas möjligheter. Regeringen är säkerhetsaktören och bärare av makt och inflytande och synen på ensamkommande i lagstiftningen skulle kunna få en normgivande effekt. Ett första steg för att ändra på synen på flyktingar i stort kan enligt Namli (2014: s.166) vara att betrakta behandlingen av flyktingar som omoralisk. Detta hoppas jag ha kunnat bidra med genom denna studie. Trots försök till att beskriva Gymnasielagen som en ny möjlighet till uppehållstillstånd går det nu inte att blunda för att regeringen inte enbart önskat skapa möjligheter för ensamkommande unga vuxna.

Den kritiska granskningen gör att en kan stanna upp och betrakta lagstiftningen för vad den är. Då förskjutningar har identifierats måste beslutsfattare fråga sig vilken migrationslagstiftning som Sverige vill stå för. Ska moralen få utrymme eller politiska och ekonomiska intressen? Om förskjutningen fortsätter att röra sig i den riktning som har identifierats riskerar asylpolitikerna att alltmer handla om nyanländas möjligheter att kvalificera sig in i landet och om deras möjlighet att visa vad de kan bidra med, snarare än ett anspråk om humanitärt skydd. Det handlar i slutändan om vilket land Sverige vill vara, ett som bygger murar eller ett som öppnar dörrar.

5.4 Sammanfattning och slutsatser

Slutsatser som har dragits av denna studie är att ensamkommande unga i propositionen framställs som främmande och som bärare av existentiella hot. Lagen är därmed en del av den

diskursförskjutning som har identifierats i den tidigare forskningen (Wernesjö 2020; Francia & Edling 2020; Allsopp och Chase 2019). Vidare motiveras lagen explicit som en lösning på långa handläggningstider och en möjlighet till integration. Dock kantas dess utformning av hinder i form av inskränkningar i tillgången till rätten till uppehållstillstånd i form av motkrav, kvalificeringskrav och kontroll. Motkrav, kontroll och kvalificeringskrav rättfärdigas genom synen på ensamkommande som existentiella hot. Konsekvenserna av diskursförskjutningen innebär att ensamkommande unga behöver bevisa att de ej utgör ett hot genom att möta motkrav, kvalificeringskrav och kontroll som lagen är strukturerad efter. Detta istället för att beviljas uppehållstillstånd baserat på skyddsbehov. Bilden av ensamkommande som ligger till grund för lagen riskerar även att befästas och spridas då den vidmakthålls i lagen och kan fortsatt få konsekvenser för ensamkommande ungas möjligheter.

6. Diskussion

Gymnasielagen kan betraktas som ett exempel på hur orättvis behandling möjliggörs då stater har suverän rätt att stifta lagar oavsett internationella åtaganden. Därmed fyller den kritiska diskursanalysen en funktion genom granskningen av nya lagar och policier. Fairclough (1992) beskriver att forskarens uppgift är att analysera möjliga exempel på förtryck och oberättigade maktövningar och att målmedvetenheten kan bidra till frigörelse från felaktigt självpåtagna sanningar och destruktiva maktförhållanden. Gymnasielagens proposition har en positiv ton och en överanvändning av ordet "möjlighet" och ger en skenbar ny chans till uppehållstillstånd. Diskursanalysen har dock möjliggjort en granskning och synliggjort de underliggande skälen till lagens utformning som ej är kännbara vid första anblick. Denna typ av analys kan vidare vara verksam vid nya lagförändringar kring migrationsfrågan då det verkar finnas en tendens till diskursförskjutning där verkliga intentioner bakom lagstiftningen osynliggörs.

Vad denna studie inte har haft möjlighet göra är att jämföra de rådande diskurserna med till exempel diskurser om målgruppen som framträder i media eller annan lagstiftning. Dock har det funnits en önskan om att betrakta just lagstiftningen då den har praktiskt påverkan på målgruppen samt då den är utformad av regeringen som är en inflytelserik aktör inte bara över lagar, men även diskurser. En vidare analys hade även kunnat göras om andra tillfälliga lagar hade inkluderats i undersökningen. Då hade man möjligen kunnat dra större slutsatser kring tillfälliga lagars funktion och särskilt intressant ihop med säkerhetsiseringsteorin. Denna studie har klargjort att säkerhetsiseringen har medfört att man kan rättfärdiga motkrav, kvalificeringskrav och kontroll och därmed gjort vägen till uppehållstillstånd längre och mer komplicerad för de ensamkommande. I detta läge vore det även intressant att undersöka de ungas perspektiv om lagen. Målgruppens egna önskningar om hur livet i Sverige ska formas får inget utrymme i lagen och deras behov av skydd och stöd osynliggörs i lagen och skulle därmed kunna vara aspekter för vidare forskning.

7.0 Referenser

Lagar

SFS 2016:752. Lag (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Stockholm: Justitiedepartementet.

Elektroniska resurser

Aftonbladet (2021) “*Migrationsverket kritisk till ny Gymnasielag*” Hämtat från internet 210403: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/jBKVBb/migrationsverket-kritiskt-till-ny-gymnasielag>

Dagens Nyheter (2018) “*Unga väntar i månader på beslut om uppehållstillstånd*” Hämtat från internet 210215: <https://www.dn.se/nyheter/politik/unga-vantar-imanader-pa-beslut-om-uppehållstillstånd/>

Dagens nyheter (2017) “*Väntan allt längre för ensamkommande barn*” Hämtat från internet 210216: <https://www.dn.se/nyheter/sverige/vantan-allt-langre-for-ensamkommande-barn/>

FARR (2019) “*Vad betyder den tillfälliga lagen för dig som söker asyl?*” Hämtat från internet 210216: <https://www.farr.se/sv/lag-a-praxis/aktuellt/1324-vad-betyder-den-tillfalliga-asyllagen-for-dig-som-soker-asyll>

FARR (2021) “*Nya riktlinjer om möjligheter till förlängning och PUT*” Hämtat från internet 210229: <https://farr.se/nya-riktlinjer-om-mojligheter-till-forlangning-och-put/>

Malmer Stenergard M. & Eklind H. (2019) “*Innebär gymnasielagen egentligen en amnesti?*”, Aftonbladet, Hämtat från internet 210404: <https://www.expressen.se/debatt/farorna-med-gymnasielagen-har-med-rage-blivit-verklighet/>

Migrationsverket (2021) “*Barn i asylprocessen*” Hämtat från internet 210216: <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyll-i-Sverige/Att-ansoka-om-asyll/Barn-i-asyllprocessen.html>

Migrationsverket (2020) “Förlänga uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen” Hämtat från internet 210216: <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyli-i-Sverige/Forlanga-tillstand.html>

Regeringen, 2015. “Stefan Löfven vid manifestation för flyktingar” Hämtat från internet 210207: <https://www.regeringen.se/tal/2015/09/tal-av-stefan-lofven-vid-manifestationen-for-flyktingar-den-5-september/>

Regeringen, (2000) “Begreppet invandrare” Hämtat från internet 210307: <https://www.regeringen.se/49baf8/contentassets/8592e456f2184550b83c4aa215e3ebba/begreppet-invandrare---anvandningen-i-myndigheters-verksamhet>

Röda korset (2020) “Ensamkommande barns humanitära situation” Hämtat från internet 210307: <https://www.rodakorset.se/globalassets/rodakorset.se/dokument/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/humanitara-situationen-ensamkommande-roda-korset.pdf>

Socialstyrelsen, (2018) “Kunskapscentrum för ensamkommande barn Delredovisning 2018”, Hämtat från internet 210215: <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/21000/2018-6-29.pdf>

Socialstyrelsen, (2021) “Slutrapport för kunskapscentrum för ensamkommande barn” Hämtat från internet 210307: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-2-7230.pdf>

Socialstyrelsen (2019) “Unga som fått uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen – lägesbild i maj 2019” Hämtat från internet 210229: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-6-23.pdf>

Sveriges radio (2020) “Sökte över 100 jobb - klarade kraven för Gymnasielagen” Hämtat från internet 210229: <https://sverigesradio.se/artikel/7403321>

Svenska dagbladet, SVD, (2019) “Lagen skulle hjälpa - kallas hinderbana: Inhumant” Hämtat från internet 210403: <https://www.svd.se/lagen-skulle-hjalpa--kallas-hinderbana-inhumant>

Sveriges radio (2020) "Nya Gymnasielagen får kritik - skapar osäkerhet" hämtat från internet 210403: <https://sverigesradio.se/artikel/7401384>

Sveriges television (2021) "Desperat kamp att hitta fast jobb för ensamkommande" Hämtat från internet 210403: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrboten/desperat-kamp-att-hitta-fast-jobb-for-ensamkommande>

Vi står inte ut (2018) "Riksdagen röstade ja till ny möjlighet för unga ensamkommande" Hämtat från internet 210427: <https://vistarinteut.org/riksdagen-rostade-ja-till-ny-mojlighet-for-unga-ensamkommande/>

Tryckt material

Abbing, H. (2010) "Age Determination of Unaccompanied Asylum Seeking Minors in the European Union: A health law perspective", *European Journal of Health Law* Vol.18 p.11-25

Bergström, G. & Boréus, K., (red.) (2012). "Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys". 3., [utök.] uppl. Studentlitteratur: Lund.

Buzan, B., Wæver, O., de Wilde, J., (1998). "Security: A New Framework For Analysis". Rienner: London

Chase, E. (2013). "Security and Subjective Wellbeing: The Experiences of Unaccompanied Young People Seeking Asylum in the UK." *Sociology of Health and Illness* 35 (6): 858–872.

Chatty, D. (2007). "Researching Refugee Youth in the Middle East: Reflections on the Importance of Comparative Research." *Journal of Refugee Studies* 20 (2): 265–280.

Collin A. (2013) "Contemporary Security Studies" 3 uppl. Oxford: Oxford University Press

Dahler, N. (2020) "Biometrics as imperialism: age assessments of young asylum seekers in Denmark". *Race and Class*, Institute of Race and Relations, Vol. 62 (1)24-25.

Dahlstedt, M., och Lozic V. (2017). "Managing Urban Unrest: Problematising Juvenile, Delinquency in Multi-Ethnic Sweden." *Critical and Radical Social Work* 5 (2): 207–222. doi:10.1332/204986017X14933953111175.

Djampour P., (2018) *“Boarders Crossing Bodies”* Malmö University, Faculty of Health and Society

De Genova, Nicholas. 2017. “The ‘migrant Crisis’ as Racial Crisis: Do Black Lives Matter in Europe?” *Ethnic and Racial Studies* 1–18.

Elsrud, T. (2020) “Resisting social death with dignity. The strategy of re-escaping among young asylum-seekers in the wake of Sweden’s sharpened asylum laws” *European Journal of Social work*, vol 23 (3), 500-513. DOI: 10.1080/13691457.2020.1719476

Fairclough N (1992) *“Discourse and social change”*. Polity: Cambridge

Fairclough N (1989) *“Discourse and Power”* Taylor and Francis Group: New York

Fairclough N. (2003) *“Analysing Discourse - textual analysis for social research”* Taylor and Francis Group: New York

Fairclough, N. (1995). *“Media discourse”*. Edward Arnold: London

Fairclough, N.(2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. 2. ed. Harlow: Longman

Francia, G. och Edling, S. (2020) “Unaccompanied Afghan Minors’ Rights when Restrictive Transnational Migration Policies are in Force - The Case of Sweden”, *The International Journal of Children’s rights* 28, s894-924.

Hedlund, D. (2017) “Constructions of credibility in decisions concerning unaccompanied minors”, *International Journal of Migration, Health and Social care*, Vol.13, issue 2, pp. 157-172.

Jansson, Sofi. 2016. “Sverige historiska produktion av försvarstagbarhet ” in *Irreguljär migration i Sverige: rättigheter, vardagserfarenheter, motstånd och statliga kategoriseringar*”, edited by M. Sager, H. Holgersson, and K. Öberg. Daidalos: Göteborg

- Lailpelto, K. (2019) "Ett dömande eller ett fördömande rättsväsende? - En fråga om integration." I Helander K, och Leviner P., *Barn, migration och integration i en utmanande tid*. 45-67, Rakulga Press: Visby
- Lindström, C. (2005). "European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice?" *Social Policy & Administration* 39 (6): 587–605.
- Lundberg, A., & Dahlquist, L. (2012). Unaccompanied Children Seeking Asylum in Sweden: living conditions from a child-centred perspective. *Refugee Survey Quarterly*, 31 (2) pp. 54-75.
- Lundstedt, A. (2019) "State of control: Unknown Migrant Children", *International Migration*, Vol.58 (6) 123-138
- Namli, E. (2014). "*Human rights as ethics, politics, and law.*" Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis
- Nielsen, A. (2016). "*Challenging Rightlessness. On Irregular Migrants and the Contestation of Welfare State Demarcation in Sweden*". Linnaeus University Press: Växjö
- Stretmo, L. (2014). "Governing the Unaccompanied Child: Media, Policy and Practice." PhD diss., *University of Gothenburg*.
- Thorburn Stern, R. (2019) "Om barn som migranter och som barn i Helander K. & Leviner P., *Barn, migration och integration i en utmanande tid*. 45-67, Rakulga Press: Visby.
- Watters, C. (2007). "Refugees at Europe's Borders: The Moral Economy of Care." *Transcultural Psychiatry* 44 (3): 394–417.
- Wæver, O. "*Securitization and Desecuritization*" kap 3, s. 1-16 i Lipschutz, Ronnie D., (red.), 1998. *On Security*. Colombia University Press: New York.
- Wernesjö, U., (2020) "Across the threshold: negotiations of deservingness among unaccompanied young refugees in Sweden" *Journal of Migration studies* Vol.46, No 2, 389-404
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). "*Diskursanalys som teori och metod.*" Studentlitteratur: Lund
- Zillén, K., (2019) "Underåriga unionsmedborgares rätt till hälsa" i Helander K. & Leviner P., *Barn, migration och integration i en utmanande tid*. 45-67, Rakulga Press: Visby

Offentligt tryckt

Proposition 2017/18:252: *Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd*

SOU 1996:115: *Barnkonventionen och utlänningslagen*

SOU 2016:19: *Barnkonventionen blir Svensk lag*